

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
водного господарства та природокористування

Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу

06-01-269М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Міжнародні економічні відносини»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес»
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
денної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 1 від 02.09.2021 р.

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної форми навчання [Електронне видання] / Венцурик А. М. – Рівне : НУВГП, 2021. – 64 с.

Укладач: Венцурик А. М., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Відповідальний за випуск: Кушнір Н. Б., к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу

Керівник освітньої програми: Качан О. І., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу

© Венцурик А. М., 2021
© НУВГП, 2021

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	7
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	8
3. Тематичний план навчальної дисципліни.....	9
4. Тематичний план практичних занять.....	10
5. Методи контролю та оцінювання навчальної діяльності студента	11
6. Методичні вказівки з підготовки до практичних занять, поточного і проміжного контролю та самостійної роботи.....	12
7. Завдання з підготовки до модульного та підсумкового контролю.....	60
8. Рекомендована література.....	63

Вступ

Навчальна дисципліна «Міжнародні економічні відносини», до вивчення якої ви приступаєте, дозволяє вивчити економіку сучасного взаємозалежного світу. Вона заснована на теорії ринкової економіки, розвиває її та є об'єднуючою ланкою курсів Мікроекономіки та Макроекономіки з прикладними економічними дисциплінами Міжнародна інтеграція, Міжнародна торгівля, Міжнародний бізнес, Міжнародна інтеграція, Транснаціоналізація світової економіки, Міжнародна логістика. Структура навчальної дисципліни дозволяє послідовно розглянути основні закономірності функціонування міжнародних економічних відносин.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародних економічних відносин. Вивчення форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення сутності міжнародної економічної системи та закономірностей її розвитку, методів аналізу політико-правового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності;
- набуття знань про регулювання міжнародних економічних відносин, міжнародну валютну систему, методологію міжнародних розрахунків, процеси міжнародної економічної інтеграції;
- засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;
- набуття умінь аналізувати стан і тенденції розвитку системи

міжнародних економічних відносин, визначати проблеми й перспективи їх розвитку.

Предметом дисципліни є система міжнародних економічних відносин, що складаються між національними економіками країн світу в умовах глобалізації та інтеграції.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- *знати*: основні форми міжнародних економічних відносин; методи аналізу політико-правового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності; механізми та інструменти зовнішньоекономічної політики держави, основні характеристики міжнародної економічної інтеграції та глобалізації, основні проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України;
- *уміти*: використовувати набуті теоретичні знання для самостійного аналізу світогосподарських процесів; визначати показники обсягів, динаміки, результативності та ефективності міжнародних торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання; використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій зовнішньоекономічної діяльності на макро- та мікро-рівнях при виході вітчизняних економічних суб'єктів на різні сегменти міжнародних товарних, фінансових, валютних ринків.

В результаті вивчення дисципліни здобувачі отримають наступні компетентності:

Загальні:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання та розуміння предметної області у практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність вчитися і здатність до навчання, адаптації та дії в новій ситуації

ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність працювати в команді та одноосібно.

ЗК11. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові:

ФК1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної міжнародної економіки на мікро- та макrorівні.

ФК3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів зовнішньоекономічної діяльності.

ФК4. Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно

інтерпретувати отримані результати.

ФК5. Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ФК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ФК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері регулювання міжнародних економічних відносин.

ФК11. Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень.

ФК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Програмними результатами навчання є наступні:

РН1. Використовувати базові знання з міжнародних економічних відносин й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

РН2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в міжнародних економічних відносинах.

РН5. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН11. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

РН12. Проводити аналіз функціонування та розвитку міжнародних суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН15. Знати термінологію і мати базові й структуровані знання у сфері міжнародних економічних відносин для подальшого використання на практиці.

РН16. Використовувати знання форм взаємодії міжнародних суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності економічних структур в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

РН18. Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності міжнародних структур і застосовувати на практиці.

РН19. Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик міжнародних економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

РН21. Аналізувати стан та розвиток міжнародних економічних відносин, зовнішньоекономічної діяльності країн, регіонів, підприємств.

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills): системне і аналітичне

мислення, навички комунікації та робота в команді, управління проектами, знання іноземної мови, лідерство, адаптивність і крос-функціональність, креативність, опанування мистецтва публічних виступів.

Самостійна робота здобувачів над курсом міжнародних економічних відносин передбачає: підготовку до практичних занять, самостійне опрацювання питань і тем, які не виносяться на практичні заняття, підготовку до контрольних заходів, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, підготовку до заліку/іспиту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з дисципліни виконується за обраною здобувачем темою з переліку тем, представлених у даних методичних вказівках.

Виконання ІНДЗ передбачає:

- опрацювання матеріалу відповідних розділів підручників (навчальних посібників);
- пошук у наукових журналах 2-3 статей, які висвітлюють аналізовану проблему та їх реферування (виклад основних ідей і пропозицій авторів);
- пошук статистичних даних та їх аналіз;
- складання звіту з ІНДЗ;
- презентацію ІНДЗ на практичному занятті (виступ до 10 хвилин).

Звіт з ІНДЗ повинен мати:

- титульну сторінку із зазначенням теми, прізвища автора та ін.;
- план роботи (*вступ, перше питання* – розкриття теоретико-економічних аспектів проблеми, *друге питання* – аналіз фактичних та статистичних даних, *висновки*);
- список використаної літератури та інформаційних джерел.

Обсяг звіту з ІНДЗ – 10 аркушів формату А-4.

Теми ІНДЗ

1. Місце України у сучасному міжнародному поділі праці.
2. Платіжний баланс України: структура та динаміка основних показників.
3. Аналіз структури та динаміки світової торгівлі.
4. Аналіз структури та динаміки зовнішньої торгівлі України.
5. Світова організація торгівлі: мета, функції, принципи діяльності.
6. Економічні наслідки вступу України до СОТ.
7. Конкурентоспроможність вітчизняної економіки за міжнародними рейтингами та шляхи її підвищення.
8. Сучасний техноглобалізм: центр та периферія.
9. Україна в системі міжнародної передачі технологій.
10. Проблеми міжнародної трудової міграції в Україні.
11. Роль міграційного капіталу (грошових переказів трудових мігрантів) в економіці України.
12. Стан та проблеми прямого іноземного інвестування в економіці України.

13. Міжнародна інвестиційна привабливість економіки України.
14. Транснаціональні корпорації: роль ТНК в економіці України та транснаціоналізація підприємницької діяльності вітчизняних фірм.
15. Іноземні кредити в економічному розвитку України.
16. Світова криза зовнішньої заборгованості: причини та наслідки.
17. Зовнішній борг України та проблеми його обслуговування. Аналіз динаміки та структури зовнішнього боргу України.
18. Міжнародні валюти: СДР, ЕКЮ, ЄВРО.
19. Кредитна діяльність Міжнародного валютного фонду.
20. Співробітництво України з Міжнародним валютним фондом.
21. Співробітництво України зі Світовим банком.
22. Інтеграційні процеси в Північній і Латинській Америці, Азії та Африці.
23. Участь України у регіональних інтеграційних об'єднаннях: Організації Чорноморського економічного співробітництва, СНД, ЄЄП, ГУАМ.
24. Трансформація інтеграційної моделі Європейського Союзу в контексті розширення за рахунок країн Центральної та Східної Європи.
25. Проблеми та перспективи співпраці України та ЄС.
26. Сучасні позиції ЄС у глобальній економіці.
27. Інтеграційні пріоритети вітчизняної економіки.
28. Глобалізація світового господарства та національна економічна безпека України.
29. Місце України у вирішенні глобальних проблем сучасності.
30. «Витік мізків» в сучасному світі: причини, напрямки, оцінка наслідків.

За кожною з тем навчальної дисципліни здобувач самостійно повинен вивчити матеріал базового рівня, перевірити ступінь його засвоєння через самоконтроль, підготуватися до практичних занять, поточного контролю за темою або проміжного контролю за темами змістового модуля, що забезпечить належний рівень підготовки до підсумкового контролю знань (заліку/іспиту).

Пропоновані методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи допоможуть Вам краще зорієнтуватися у вивченні нормативного матеріалу, зосередитись на базових категоріях, поняттях, моделях, зекономити час на пошук навчальної літератури.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<i>Найменування показників</i>	<i>Напрямок підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 10,0	Напрямок підготовки: 292 Міжнародні економічні відносини	Нормативна	

Модулів – 3	За спеціальністю Міжнародні економічні відносини	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 300		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, СРС – 7	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	3,4-й	3,4-й
		Лекції	
		52	4
		Практичні	
		48	24
		Самостійна робота	
		200	272
		ІНДЗ	
		20	20
		Вид контролю – залік/іспит	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни є формування теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародних економічних відносин, форм методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення сутності міжнародної економічної системи та закономірностей її розвитку, методів аналізу політико-правового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності;
- набуття знань про регулювання міжнародних економічних відносин, міжнародну валютну систему, методологію міжнародних розрахунків, процеси міжнародної економічної інтеграції;
- засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;
- набуття умінь аналізувати стан і тенденції розвитку системи міжнародних економічних відносин, визначати проблеми й перспективи їх розвитку.

Предметом дисципліни є система міжнародних економічних відносин, що складаються між національними економіками країн світу в умовах глобалізації.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- **знати:** основні форми міжнародних економічних відносин; методи аналізу політико-правового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності; механізми та інструменти зовнішньоекономічної політики держави, основні характеристики міжнародної економічної інтеграції та

глобалізації, основні проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України;

- **уміти:** використовувати набуті теоретичні знання для самостійного аналізу світогосподарських процесів; визначати показники обсягів, динаміки, результативності та ефективності міжнародних торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання; використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій зовнішньоекономічної діяльності на макро- та мікро- рівнях при виході вітчизняних економічних суб'єктів на різні сегменти міжнародних товарних, фінансових, валютних ринків.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів і тем	Усього	у тому числі		
		л	п	ср
Модуль 1				
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади та форми розвитку економічної діяльності у міжнародній економіці				
Тема 1. Предмет і метод міжнародної економіки	11	2	2	7
Тема 2. Міжнародна економічна система та міжнародна економічна діяльність	9	2	-	7
Тема 3. Національні економіки у сучасному світі	11	2	2	7
Тема 4. Міжнародна виробнича інфраструктура та її підсистеми	11	2	2	7
Тема 5. Міжнародний поділ праці та його форми	11	2	2	7
Змістовний модуль 2. Міжнародна мікроекономіка: рух товарів				
Тема 6. Класичні теорії міжнародної торгівлі	11	2	2	7
Тема 7. Неокласичні та новітні теорії міжнародної торгівлі	11	2	2	7
Тема 8. Міжнародна торговельна політика: тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	11	2	2	7
Тема 9. Міжнародна торговельна політика: нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	11	2	2	7
Тема 10. Міжнародна торгівля товарами і послугами	11	2	2	7
Тема 11. Платіжний баланс як узагальнююча характеристика зовнішніх зв'язків відкритої економіки	11	2	2	7
Змістовний модуль 3. Міжнародна мікроекономіка: рух факторів виробництва				
Тема 12. Міжнародний науково-технологічний обмін	11	2	2	7
Тема 13. Міжнародний рух робочої сили	11	2	2	7
Тема 14. Міжнародний рух підприємницького капіталу	11	2	2	7
Тема 15. Міжнародний рух фінансового капіталу	11	2	2	7
Тема 16. Світовий фінансовий ринок	11	2	2	7
Змістовний модуль 4. Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку				

<i>міжнародної економіки в умовах глобалізації та економічної інтеграції</i>				
Тема 17. Валютний ринок та валютний курс	11	2	2	7
Тема 18. Макроекономічна політика у відкритій економіці за різних режимів обмінних курсів	11	2	2	7
Тема 19. Міжнародна валютно-фінансова система	11	2	2	7
Тема 20. Європейська валютно-фінансова система	9	2	-	7
Тема 21. Міжнародні валютно-фінансові інститути	11	2	2	7
Тема 22. Міжнародна економічна інтеграція	11	2	2	7
Тема 23. Європейська економічна інтеграція	11	2	2	7
Тема 24. Глобалізація економічного розвитку	11	2	2	7
Тема 25. Міжнародна конкурентоспроможність національної економіки	10	2	2	6
Тема 26. Міжнародна економіка та Україна	10	2	2	6
Усього годин:	280	52	48	180
Модуль 2				
ІНДЗ	20			20
Усього годин:	300	52	48	200

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Аудиторних годин
-------	------------	------------------

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади та форми розвитку економічної діяльності у міжнародній економіці

1.	Предмет і метод міжнародної економіки	2
2.	Національні економіки у сучасному світі	2
3.	Міжнародна виробнича інфраструктура та її підсистеми	2
4.	Міжнародний поділ праці та його форми	2

Змістовий модуль 2.

Міжнародна мікроекономіка: рух товарів

5.	Класичні теорії міжнародної торгівлі	2
6.	Неокласичні та новітні теорії міжнародної торгівлі	2
7.	Міжнародна торговельна політика: тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	2
8.	Міжнародна торговельна політика: нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	2
9.	Міжнародна торгівля товарами і послугами	2
10.	Платіжний баланс як узагальнююча характеристика зовнішніх зв'язків відкритої економіки	2

Змістовий модуль 3.

Міжнародна мікроекономіка: рух факторів виробництва

11.	Міжнародний науково-технологічний обмін	2
12.	Міжнародний рух робочої сили	2
13.	Міжнародний рух підприємницького капіталу	2
14.	Міжнародний рух фінансового капіталу	2

15.	Світовий фінансовий ринок	2
-----	---------------------------	---

Змістовий модуль 4.

Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку міжнародної економіки в умовах глобалізації та економічної інтеграції

16.	Валютний ринок та валютний курс	2
17.	Макроекономічна політика у відкритій економіці за різних режимів обмінних курсів	2
18.	Міжнародна валютно-фінансова система	2
19.	Міжнародні валютно-фінансові інститути	2
20.	Міжнародна економічна інтеграція	2
21.	Європейська економічна інтеграція	2
22.	Глобалізація економічного розвитку	2
23.	Міжнародна конкурентоспроможність національної економіки	2
24.	Міжнародна економіка та Україна	2

Усього годин: **48**

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється у формах:

3 семестр

- усного опитування та обговорення теми заняття на практичних заняттях (1 бал \times 9 занять = 9 балів);
- виконання поточних контрольних робіт (4 бал \times 9 робіт = 36 балів);
- захисту підготовленого звіту з індивідуального навчально-дослідного завдання (15 балів).

Поточний контроль: загальна сума балів – **60.**

Модульний контроль: виконання модульних контрольних робіт (20 балів \times 2 роботи) - **40.**

Підсумковий контроль: залік – сума балів поточного та модульного контролів – **100.**

4 семестр

- усного опитування та обговорення теми заняття на практичних заняттях (1 бал \times 15 занять = 15 балів);
- виконання поточних контрольних робіт (2 бали \times 15 робіт = 30 балів);
- захисту підготовленого звіту з індивідуального навчально-дослідного завдання (15 балів).

Поточний контроль: загальна сума балів – **60.**

Модульний контроль: виконання модульних контрольних робіт (20 балів \times 2 роботи) - **40.**

Підсумковий контроль: іспит – сума балів поточного та модульного контролів або сума балів поточного контролю та балів за іспит, зданий через центр незалежного оцінювання – **100**.

Додаткові стимулюючі бали:

- участь в університетській предметній олімпіаді – 2 бали (призове місце – 5 балів);
- участь у Всеукраїнській предметній олімпіаді – 5 балів (призове місце – 10 балів);
- участь в Економічному турнірі – 5 балів;
- виступ з доповіддю на університетській студентській науковій конференції – 5 балів;
- виступ з доповіддю на Всеукраїнській студентській науковій конференції – 5 балів;
- публікація тез доповіді – 5 балів;
- публікація наукової статті – 10 балів.

6. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ПОТОЧНОГО І ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні засади та форми розвитку економічної діяльності у міжнародній економіці

Заняття 1. Предмет і метод міжнародної економіки

1. Предмет, суб'єкти та об'єкт міжнародної економіки.
2. Структура міжнародної економіки.
3. Методологія дослідження та функції міжнародної економіки.

Ключові поняття: міжнародні економічні відносини, міжнародні економічні контакти, міжнародна економічна взаємодія, міжнародне економічне співробітництво, міжнародна економічна інтеграція, світове господарство, міжнародна економіка.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте сутність міжнародних економічних відносин? Які їх основні ознаки.
2. Визначте головні суб'єкти міжнародних економічних відносин.
3. Які особливості держави як суб'єкта міжнародних економічних відносин?
4. Назвіть основні рівні міжнародних економічних відносин.
5. За якими принципами відбувається формування та розвиток міжнародних економічних відносин?
6. Опишіть основні етапи та особливості розвитку міжнародних економічних відносин.
7. Визначте поняття та сутність середовища міжнародних економічних відносин.
8. Які види можна виокремити у середовищі МЕВ? За якими критеріями воно поділяється і яку має структуру?
9. Які рівні має міжнародне середовище?
10. Що таке міжнародна економіка?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Основними формами МЕВ є:

- а) міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу, міжнародний рух робочої сили, міжнародний рух технологій, міжнародні валютно-фінансові відносини, міжнародні транспортні відносини;
- б) міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу, міжнародний рух робочої сили, міжнародний рух технологій, міжнародні валютно-фінансові відносини;
- в) міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу, міжнародний рух робочої сили, міжнародні валютно-фінансові відносини.

Реалізація різноманітних форм МЕВ їх суб'єктами залежно від ступеню інтенсивності взаємодії останніх здійснюється на таких рівнях:

- а) економічні контакти, економічна взаємодія, економічне співробітництво, міжнародна економічна інтеграція;
- б) міжнародні економічні відносини, економічні контакти, економічна взаємодія, економічне співробітництво, міжнародна економічна інтеграція;
- в) економічні контракти, економічна взаємодія, економічне співробітництво, міжнародна економічна інтеграція.

До основних особливостей середовища МЕВ відносять:

- а) взаємозв'язок елементів середовища, складність та різноманітність, відносна невизначеність, динамічне протиріччя, постійна динаміка;
- б) взаємозв'язок елементів середовища, складність та різноманітність, відносна невизначеність, динамічне протиріччя;
- в) взаємозв'язок елементів середовища, складність та різноманітність, динамічне протиріччя.

Регулювання МЕВ здійснюється на таких рівнях:

- а) національний, міжнародний, наднаціональний;

б) національний, міжнародний, інтернаціональний, наднаціональний, глобальний;

в) національний, міжнародний, наднаціональний, глобальний.

Об'єктом вивчення „Міжнародної економіки” є:

а) національне господарство;

б) світове господарство;

в) вірними є відповіді а і б.

Заняття 2. Національні економіки у сучасному світі

1. Основні показники розвитку світового господарства.
2. Показники рівня економічного розвитку країни і її місця у світовій економіці.
3. Систематизація країн світу за рівнем економічного розвитку за методикою ООН.
4. Систематизація країн світу за рівнем економічного розвитку за методикою МВФ та Світового банку.

Ключові поняття: *світове господарство, міжнародна економіка, суб'єкт міжнародного господарства, національні економіки, рівень економічного розвитку, економічно розвинуті країни, країни, що розвиваються, нові індустріальні країни, транс націоналізація.*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Розкрийте сутність поняття світове господарство. Дайте загальну характеристику сучасного світового господарства. Які його характерні риси?
2. Охарактеризуйте основні етапи розвитку світового господарства.
3. Що являє собою система основних показників розвитку світового господарства в цілому?
4. Які фактори впливають на ступінь відкритості національної економіки?
5. В чому полягає методологія визначення положення окремих країн в міжнародній економіці?
6. Наведіть типологію країн світу за основними групами, використовуючи методику СБ, МВФ, ООН.
7. Розкрийте основні ознаки економічно розвинутих країн. Назвіть центри світового економічного впливу.

8. Виділіть основні підгрупи країн, що розвиваються.

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Найвищі темпи розвитку у 90-х роках минулого століття виявили:

- а) індустріально розвинуті країни;
- б) країни з транзитивною економікою;
- в) нові індустріальні країни.

Серед нових індустріальних країн до «драконів» належать:

- а) Аргентина, Бразилія, Чилі, Мексика;
- б) Індонезія, Філіппіни, Малайзія, Таїланд;
- в) Гонконг, Південна Корея, Сінгапур, Тайвань.

Серед нових індустріальних країн до «тигрів» належать:

- а) Аргентина, Бразилія, Чилі, Мексика;
- б) Індонезія, Філіппіни, Малайзія, Таїланд;
- в) Гонконг, Республіка Корея, Сінгапур, Тайвань.

В галузевій структурі розвинутих країн провідною галуззю є:

- а) промисловість;
- б) сфера послуг;
- в) машинобудування.

Перша п'ятірка країн за розмірами ВВП (за ПКС) це:

- а) США, Японія, Німеччина, Велика Британія, Франція;
- б) США, Китай, Японія, Індія, Німеччина;
- в) США, Японія, Німеччина, Китай, Бразилія.

Ситуаційна справа

Характеристика світового господарства станом на перше півріччя 2015 року: “Світова економіка ніяк не може подолати наслідки фінансової кризи 200-2009 років. Хоча в останні роки вона демонструє стримане зростання, цей процес значно повільніше, ніж очікувалося і його не можна назвати стабільним. В Європі та Японії темпи зростання ще далекі від норми. В кращому стані знаходяться США та Велика Британія. Але американська економіка останнім часом відчуває тиск через зміцнення курсу долара. Серед країн, що розвиваються найбільш стійкою виглядає Індія, а Китай на даний час поки що розчаровує. В 2016 році ріст ВВП Китаю сповільнився до 7%, а у 2017 році – до 6,9%. В цілому, за версією СБ, економіка Східної Азії в 2015 році збільшиться на 6,7% (раніше очікувалося 6,9%). Для таких країн, як Росія та Бразилія, низькі ціни на нафту та інші види сировини виступають негативним фактором, що виявив структурну недосконалість економіки. В короткостроковому періоді їх економіки очікує в кращому випадку стагнація, а в гіршому – рецесія. Голова МВФ Крістін Лагард назвала поточне зростання економіки є недостатньо добрим, відмітити, що лише 2/3 світових економік в 2015 році продовжать зростати, причому повільніше, ніж 2014 року. В січня МВФ погіршив прогноз на 2015 року зі зростання світового ВВП до 3,5% з

3,8%”.

Питання для обговорення:

Які причини повільного відновлення світової економіки після фінансової кризи 2008-2009 рр.?

Перерахуйте фактори, що впливають на економічну активність наведених країн, регіонів.

Яка роль провідних міжнародних економічних і фінансових інститутів в забезпеченні стійкого розвитку світового господарства?

Творча лабораторія

Спробуйте коротко (у формі економічного есе) розкрити зміст наступних висловів:

“Всі ми пасажери одного корабля по імені Земля” Антуан де Сент-Екзюпері

“Наш прогрес перевіряється не збільшенням достатку у тих, хто вже має багато, а тим, чи здатні ми достатньо забезпечити тих, хто має занадто мало” Теодор Рузвельт

Заняття 3. Міжнародна виробнича інфраструктура та її підсистеми

1. Поняття і класифікація міжнародної інфраструктури
2. Сутність та складові міжнародної виробничої інфраструктури
3. Характеристика основних підсистем міжнародної виробничої інфраструктури.

Ключові поняття: міжнародна інфраструктура, соціальна інфраструктура, виробнича інфраструктура, ринкова інфраструктура, підсистеми міжнародної виробничої інфраструктури, інфраструктура транспорту, повітряний транспорт, автомобільний транспорт, залізничний транспорт, трубопровідний транспорт, контейнерна революція, морський транспорт, інфраструктура зв'язку.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що розуміють під міжнародною виробничою інфраструктурою?
2. Назвіть загальні та специфічні властивості й ознаки виробничої інфраструктури.
3. Які основні види зв'язків виділяють на міжнародному рівні?

4. Які споруджені підводні оптичні лінії зв'язку?
5. Назвіть етапи розвитку системи супутникового зв'язку.
6. Охарактеризуйте роль транспорту в умовах глобалізації.
7. Чи є відмінності у розвитку транспортної системи в розвинених країнах і країнах, що розвиваються?
8. У чому суть «контейнерної революції»?
9. Які країни є лідерами по міжнародних вантажних перевезеннях?
10. Назвіть країни-лідери по довжині магістральних газопроводів.

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Найважливішими складовими елементами інфраструктури є:

- а) міжнародний транспорт, міжнародні інформаційно-комунікаційні системи, система міжнародних розрахунків;
- б) міжнародні інформаційно-комунікаційні системи, система міжнародних розрахунків;
- в) міжнародний транспорт, міжнародні інформаційно-комунікаційні системи.

До першої п'ятірки за кількістю мобільних телефонів входять:

- а) Китай, Індія, США, Росія, Індонезія;
- б) Китай, Індія, США, Індонезія, Бразилія;
- в) США, Японія, Франція, Великобританія, Німеччина.

Початок створення Інтернет відноситься до:

- а) 1968 р.;
- б) 1969 р.;
- в) 1970 р.

Середня дальність перекачування нафти й газу перевищує:

- а) 800 км;
- б) 1000 км;
- в) 1500 км.

До першої п'ятірки за вантажообігом входять наступні аеропорти:

- а) Гонконг, Мемфіс, Шанхай, Інчхон, Анкорідж;
- б) Париж, Франкфурт, Дубай, Токіо, Луїсвілл;
- в) Гонконг, Мемфіс, Шанхай, Токіо, Луїсвілл.

Творча лабораторія

Спробуйте коротко (у формі економічного есе) віднайти вирішення наступної проблеми: порушення балансу між виробниками та споживачами енергоресурсів, який ускладнюється і тим, що економічні проблеми часто-густо переходять у політичні. Якщо раніше політичні заходи слугували інструментом сприяння енергопостачанню, то тепер виробництво енергоносіїв і, зокрема, можливість транспортування може бути використано як засіб політичного тиску.

Заняття 4. Міжнародний поділ праці та його форми

1. Суть та фактори розвитку міжнародного поділу праці.
2. Міжнародна спеціалізація: основні риси та сучасні можливості.
3. Сучасні форми міжнародного кооперування.
4. Участь України у міжнародному поділі праці.

■ **Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:**

- *Місце України у сучасному міжнародному поділі праці (1)*

***Ключові поняття:** територіальний поділ праці; міжнародний поділ праці; функціональні підрозділи поділу праці; міжнародна спеціалізація; міжнародна кооперація; фактори міжнародного поділу праці; показники рівня участі в міжнародному поділі праці; галузь спеціалізації.*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Розкрийте економічну сутність міжнародного поділу праці.
2. Що є основою МПП?
3. Якою є еволюція МПП?
4. Назвіть фактори, що обумовлюють входження та участь національної економіки в світовий ринок та МПП.
5. Якими є основні форми прояву МПП?
6. Міжнародна спеціалізація виробництва: сутність, різновиди та показники.
7. Охарактеризуйте передумови, принципи та форми прояву міжнародної кооперації виробництва.
8. Наведіть приклади діючих спільних підприємств на національному та регіональному рівнях.
9. Які причини політичного та економічного характеру призводять до сповільнення процесу МПП?
10. Дайте характеристику сучасним тенденціям розвитку МПП.

Тести: визначте єдино правильну відповідь

До основних форм міжнародного поділу праці можна віднести:

- а) міжнародна спеціалізація, інтернаціоналізація науково-технічних

досліджень;

б) міжнародна спеціалізація, інтернаціоналізація науково-технічних досліджень, міжнародна кооперація;

в) міжнародна спеціалізація, міжнародна кооперація.

Міжнародний поділ праці (МПП) здійснюється під впливом факторів:

а) політичних, природно-географічних, соціально-економічних, науково-технічного прогресу;

б) природно-географічних, соціально-економічних, науково-технічного прогресу;

в) політичних, природно-географічних, соціально-економічних.

Зазначте неіснуючий вид спеціалізації:

а) предметна;

б) загальна;

в) технологічна.

Спеціалізація окремих країн на виробництві певних товарів і послуг з метою їх реалізації на світовому ринку – це:

а) інтернаціоналізація господарського життя;

б) міжнародна економічна інтеграція;

в) міжнародний поділ праці.

Міжнародний поділ праці - це:

а) найвищий ступінь суспільно-територіального поділу праці;

б) спеціалізація окремих країн на виробництві певних видів товарів і послуг;

в) основна передумова міжнародного обміну;

г) всі відповіді правильні.

Практична вправа

Використовуючи навчальну літературу та Інтернет-ресурси випишіть центри галузевої і територіальної міжнародної спеціалізації виробництва та надання послуг (не менше 2-3, не враховуючи вказаних):

1. Газо- та нафтовидобуток: Іран, Кувейт
2. Добуток руд: Бразилія, Індія
3. Вуглевидобування: Австралія, Україна... ..
4. Електроенергетика: Китай, Японія
5. Виплавка сталі, чавуна: Японія, Німеччина
6. Виробництво деревини: Канада, Росія
7. Виробництво бавовни: Пакистан, Узбекистан
8. Виробництво зерна: США, Канада
9. Фінансові центри: Сінгапур, Швейцарія
10. Освітні центри: Великобританія, США
11. Рекреаційні зони: Іспанія, Туреччина

Ситуаційний аналіз

А.Сміт про організацію і продуктивність праці на ткацькому

підприємстві в книзі “Дослідження про природу і причини багатства народів” (1776 р.): “Для прикладу візьмемо виробництво шпильок. Робітник, не навчений цьому виробництву і не вміє поводитися з машинами, навряд чи зможе при всьому своєму старанні зробити одну шпильку в день. Але при тій організації, яка є зараз це виробництво в цілому не тільки являє собою особливу професію, але й поділяється на низку спеціальностей, кожна з яких в свою чергу є окремим спеціальним заняттям... Один робітник тягне проволоку, інший випрямляє її, третій обрізає, четвертий загострює кінець, п'ятий обточує... Таким чином, складна праця виробництва шпильок поділений на 18 самостійних операцій... Мені довелося бачити одну невелику мануфактуру, де було зайнято лише 10 робітників, які могли, працюючи з напруженням виготовити 48 000 шпильок в день.”

Питання для обговорення:

Який різновид виробничої спеціалізації демонструє наведений приклад? Чи отримав широкий розвиток поділ праці між країнами в кінці XVIII ст.? Які причини та соціально-економічні наслідки суспільного поділу праці згідно з положеннями А. Сміта?

Особливості участі північних та південних країн Єврозони в сучасному міжнародному поділі праці: Країни Півночі (Австрія, Бельгія, Нідерланди, Німеччина) зберегли спеціалізацію на обробній промисловості, в той час як в країнах Півдня (Греція, Іспанія, Італія, Франція) відбулася деіндустріалізація. Країни півночі відмовилися від виробництва півфабрикатів, які почали імпортувати, і збільшили виробництво та експорт технологічно складніших товарів. Така спеціалізація дозволила їм збільшити долю на європейському ринку та зберегти її на світовому, незважаючи на швидке зростання експорту з країн, що розвиваються. При цьому виробництво технологічно простих товарів, від якого відмовилися країни Півночі, не перемістилося в країни Півдня, доля країн Півдня в світовій торгівлі і зайнятість в них скоротилася.

Питання для обговорення:

Яка нова тенденція структурних змін видів МПП відображена в тексті? Завдяки чому країнам Півночі вдається досягти переваги в суперництві з країнами Півдня? Перерахуйте міжнародно-спеціалізовані галузі економіки обох груп країн, що сприяють їх інтеграції в світовий ринковий простір.

Місце аутсорсингу в національному і міжнародному поділі праці:

В останні роки, досліджуючи закордонний досвід в більшості раїн світу, прибутки корпорацій збільшуються завдяки аутсорсингу виробничих потужностей та аутстафінгу робочих місць в Південно-Східній Азії та інших регіонах. Як показує практика, кожна третя корпорація з рейтингу ТОП-100 журналу Fortune використовує аутсорсинг. Наприклад, 2/3 унікальних виробничих комплектуючих та послуг, що використовує корпорація

“Ford”, замовлені у сторонніх організацій (хоча початково компанія прагнула до повної самостійності на всіх стадіях виробництва). Світові виробники комп’ютерів “Dell” та “Compaq” нещодавно перейшли до 100%-го виробничого аутсорсингу. Компанія “ІКЕА” не організовує власне виробництво, а багато років працює з 12500 зовнішніми постачальниками, передаючи їм на аутсорсинг весь свій виробничий процес, постачання, збут і логістику. Лідер з виробництва сучасного спортивного одягу – компанія “Nike” зараз є компанією без виробництва. З моменту створення фірма здійснила передачу виробничих процесів на контрактній основі контрагентам з країн, що розвиваються. “Nike” повністю відмовилася від власних засобів виробництва. Вона являє собою дослідницьку, дизайнерську і маркетингову організацію.

Питання для обговорення:

Що таке аутсорсинг і до якої форми МПП він відноситься? Які переваги та недоліки аутсорсинга? В яких сферах економіки поширений аутсорсинг?

Творча лабораторія

Спробуйте коротко (у формі економічного есе) розкрити сутність наступних висловлювань:

“Нині всі країни світу, так або інакше, включені в міжнародний поділ праці” С. Бартенюв

“Де єднання, там і перемога” Публій

“Роз’єднує не прірва, а різниця рівнів” С. Лец

Модульна контрольна робота №1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Міжнародна мікроекономіка: рух товарів

Заняття 5. Класичні теорії міжнародної торгівлі

1. Меркантилізм як предтеча теорії міжнародного торговельного обміну.
2. Концепція міжнародної торгівлі А.Сміта.
3. Теорія міжнародної торгівлі Д.Рікардо.

Ключові поняття: меркантилістська теорія міжнародної торгівлі; класична теорія міжнародної торгівлі; теорія абсолютних переваг; теорія порівняльних переваг; гра з нульовою сумою, протекціонізм, абсолютна перевага, порівняльна перевага, порівняльна перевага.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Які існують теорії розвитку міжнародної торгівлі?
2. Назвіть характеристики основних теорій міжнародної торгівлі.
3. У чому сутність меркантилістської теорії міжнародної торгівлі?
4. До чого привела практична економічна політика епохи меркантилізму?
5. У чому сутність теорії абсолютних переваг А. Сміта?
6. У чому сутність теорії порівняльних переваг Д. Рікардо?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Перша в історії економічної науки спроба осмислення природи міжнародного обміну та розробка засад політики протекціонізму належать представникам:

- а) класичної школи;
- б) фізіократії;
- в) меркантилізму.

Принцип порівняльних переваг вперше був сформульований:

- а) А. Смітом;
- б) Д. Рікардо;
- в) Т. Меном.

Переваги політики свободи торгівлі на основі теорії абсолютних переваг були обґрунтовані:

- а) А. Смітом у „Дослідженні про природу і причини багатства народів”;
- б) Т. Меном у „Роздумах про торгівлю Англії з Ост-Індією”;
- в) Д. Рікардо у „Принципах політичної економії та оподаткування”.

Абсолютна перевага – це здатність країни виробляти певні товари:

- а) з меншими альтернативними витратами, ніж інші країни;
- б) виключно завдяки наявності особливих кліматичних умов;
- в) більш ефективно, з меншими витратами ресурсів порівняно з іншими.

Країна А експортує автомобілі в країну Б. З точки зору теорії порівняльних переваг це означає, що:

- а) альтернативна вартість виробництва автомобілів в країні А вища, ніж в країні Б;
- б) витрати виробництва автомобілів в країні А вищі, ніж в країні Б;
- в) альтернативна вартість виробництва автомобілів в країні А нижча, ніж в країні Б;
- г) витрати виробництва автомобілів в країні А нижчі, ніж в країні Б.

Задачі:

Задача 1. Модель світової економіки представлена двома країнами –

Канадою та Мексикою, які виробляють два види товарів – відеокамери і трактори. За умови залучення всіх ресурсів Канада здатна виробляти 500 відеокамер або 250 тракторів, Мексика – 200 відеокамер або 200 тракторів. В умовах автаркії Канада виробляє 300 відеокамер і 100 тракторів, Мексика – 100 відеокамер і 100 тракторів. В умовах вільної торгівлі на світовому ринку встановлюється мінове співвідношення 1 трактор = 1,5 відеокамери, а фактичні обсяги експорту й імпорту країн становлять 100 тракторів та 150 відеокамер.

Виконайте наступні завдання:

- 1) визначте альтернативні витрати виробництва товарів у кожній з країн;
- 2) визначте профіль спеціалізації країн у міжнародному обміні;
- 3) визначте торговельні можливості країн;
- 4) на основі вихідних даних та здійснених розрахунків заповніть колонки

таблиці 3-6:

Країни	Товари	Виробничі можливості країн	Виробництво та споживання в умовах автаркії	Виробництво в умовах спеціалізації	Торговельні можливості	Експорт (+), імпорт (-)	Внутрішнє споживання після спеціалізації та торгівлі	Виграш від спеціалізації та торгівлі
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Канада	відеокамер							
	трактори							
Мексика	відеокамер							
	трактори							

- 5) визначте виграш від спеціалізації та торгівлі для кожної країни, заповніть колонки таблиці 7-9;
- 6) за даними таблиці побудуйте криві виробничих та торговельних можливостей країн;
- 7) позначте на графіках відрізки, які відповідають експорту та імпорту країн;
- 8) позначте точки внутрішнього споживання до і після спеціалізації та торгівлі;
- 9) зробіть висновки відносно впливу міжнародного обміну на економічне зростання та добробут країн.

Задача 2. Модель світової економіки представлена двома країнами – Францією та Італією, які виробляють два види товарів – комп'ютери та телевізори. За умов повного використання всіх ресурсів економіки Франція здатна виробити 300 комп'ютерів або 300 телевізорів, Італія – 100 комп'ютерів або 200 телевізорів. За умов автаркії Франція виробляє і споживає 200 комп'ютерів і 100 телевізорів, Італія – 75 комп'ютерів і 50 телевізорів. В умовах вільної торгівлі на світовому ринку встановлюється мінове співвідношення: 1 комп'ютер = 1,5 телевізора, а фактичні обсяги експорту й імпорту країн становлять 100 комп'ютерів та 150 телевізорів.

Виконайте завдання:

наступні

- 1) визначте альтернативні витрати виробництва товарів у кожній з країн;

- 2) визначте профіль спеціалізації країн у міжнародному обміні;
- 3) визначте торговельні можливості країн;
- 4) на основі вихідних даних та здійснених розрахунків заповніть колонки

таблиці 3-6:

Країни	Товари	Виробничі можливості країн	Виробництво та споживання в умовах аваркції	Виробництво в умовах спеціалізації	Торговельні можливості	Експорт (+), імпорт (-)	Внутрішнє споживання після спеціалізації та торгівлі	Виграш від спеціалізації та торгівлі
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Франція	комп'ютери							
	телевізори							
Італія	комп'ютери							
	телевізори							

- 5) визначте виграш від спеціалізації та торгівлі для кожної країни, заповніть колонки таблиці 7-9;
- 6) за даними таблиці побудуйте криві виробничих та торговельних можливостей країн;
- 7) позначте на графіках відрізки, які відповідають експорту та імпорту країн;
- 8) позначте точки внутрішнього споживання до і після спеціалізації та торгівлі;
- 9) зробіть висновки відносно впливу міжнародного обміну на економічне зростання та добробут країн.

Заняття 6. Неокласичні та новітні теорії міжнародної торгівлі

1. Неокласична модель міжнародної торгівлі.
2. Розвиток неокласичної теорії: порівняльна перевага та забезпеченість країни факторами виробництва.
3. Модель міжнародної торгівлі Хекшера-Оліна.
4. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі.

Ключові поняття: теорія міжнародної торгівлі Хекшера-Оліна-Самуельсона; парадокс Леонтьєва; альтернативні теорії міжнародної торгівлі; міжнародна торгівля; зовнішня торгівля; експорт; імпорт; реімпорт; реекспорт; структура міжнародної торгівлі; політика вільної торгівлі; протекціонізм; митний тариф, митний збір; квота; ліцензія; субсидія; демпінг; антидемпінгове мито.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що є джерелом порівняльних переваг країн в моделі Хекшера-Оліна?

2. Назвіть ключові характеристики теорії міжнародної торгівлі П. Самуельсона.
3. У чому полягає парадокс Леонтьєва?
4. У чому сутність теореми Рибчинського?
5. Який вплив надасть збільшення національних запасів деякого чинника виробництва на обсяги випуску різних товарів (за умови постійних цін кінцевої продукції)?
6. Чи призводить міжнародна торгівля товарами до вирівнювання цін факторів виробництва між країнами?
7. Назвіть ключові характеристики альтернативних теорій міжнародної торгівлі.
8. Назвіть етапи розвитку міжнародної торгівлі.

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Е. Хекшер і Б. Олін були економістами:

- а) німецькими;
- б) французькими;
- в) шведськими.

“Парадокс Леонтьєва” було опубліковано:

- а) 1934 р.;
- б) 1944 р.;
- в) 1954 р.

Теорію конкурентних переваг розробив:

- а) М. Портер;
- б) Т. Рибчинський;
- в) Р. Вернон.

Країни експортують продукти інтенсивного використання надлишкових факторів виробництва та імпортують продукти інтенсивного використання дефіцитних для них факторів – твердить теорема:

- а) Столпера-Семуельсона;
- б) Рибчинського;
- в) Хекшера-Оліна.

Теорія, згідно з якою основою виникнення порівняльної переваги та формування експортної спеціалізації країни в міжнародному обміні є інновації, - це:

- а) теорія міжнародного життєвого циклу продукту;
- б) теорія міжнародних асиметрій;
- в) теорія технологічного розриву.

Аналітична вправа

Спробуйте коротко (у формі економічного есе) розкрити еволюцію поглядів на міжнародну торгівлю у XX ст.

Заняття 7. Міжнародна торговельна політика: тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі

1. Свобода торгівлі та протекціонізм.
2. Джерела та аргументи протекціонізму.
3. Загальна характеристика інструментів торговельної політики.
4. Економічні наслідки митних тарифів.

***Ключові поняття:** фритредерство, протекціонізм, митний захист, мито, тарифні інструменти торговельної політики, тарифна квота, адвалерне мито, специфічне мито, компенсаційне мито, преференційне мито, антидемпінгове мито, ефективна ставки мита, ефективні митні тарифи, велика економіка.*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Вкажіть основні положення протекціонізму та фритредерства.
2. Якими є джерела та аргументи протекціонізму?
3. Що являє собою міжнародна торговельна політика?
4. Дайте загальну характеристику інструментів торговельної політики.
5. Якими є тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі?
6. Охарактеризуйте різновиди мита.
7. Якими є економічні наслідки мита?
8. Що таке велика економіка?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Зовнішньоекономічна політика держави, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції, називається політикою:

- а) лібералізму;
- б) фритредерства;
- в) протекціонізму.

Фритредерство – це економічна політика держави, спрямована на:

- а) захист національного ринку від іноземної конкуренції;
- б) захист свободи торгівлі і скасування торговельних обмежень;
- в) обмеження імпорту та розвиток національного виробництва.

До тарифних інструментів торговельної політики належать:

- а) мито і тарифна квота;
- б) добровільні експортні обмеження;
- в) імпортна квота і мито.

Мито на взуття іноземного виробництва, встановлене у розмірі 10% від митної вартості товару, називається:

- а) адвалерним;
- б) специфічним;
- в) компенсаційним.

Основними економічними суб'єктами, які отримують безпосередню вигоду від запровадження ввізного мита на імпортні товари, є:

- а) національні виробники, національні споживачі та держава;
- б) національні споживачі та держава;
- в) національні виробники та держава.

Задача 1. Внутрішній попит на велосипеди малої країни А та їх пропонування описуються рівняннями: $Q_D = 3000 - 2P$; $Q_S = 3P - 1500$.

Іноземні експортери за світовою ціною велосипедів 600 доларів за од. готові поставити на ринок країни А необмежену їх кількість. Уряд країни А з метою захисту вітчизняних виробників велосипедів розглядає можливість запровадження ввізного мита на іноземні велосипеди в розмірі 100 доларів за од.

Виконайте наступні завдання:

- 1) визначте рівноважну ціну (доларів/од.) та рівноважну кількість велосипедів (од) на внутрішньому ринку країни А у закритій економіці;
- 2) проілюструйте графічно рівновагу у закритій економіці;
- 3) зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б пропонування велосипедів іноземних експортерів за світовою ціною, визначте обсяг попиту на велосипеди покупців країни А, обсяг пропонування її виробників велосипедів та обсяг імпорту у відкритій економіці;
- 4) зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б зміни у пропонуванні велосипедів з боку іноземних експортерів після запровадження ввізного мита, визначте обсяг попиту на велосипеди покупців країни А, обсяги пропонування її виробників велосипедів та обсяг імпорту;
- 5) позначте на графіку площі, які відповідають складовим втратам надлишку споживачів: ефекту перерозподілу (а), ефекту захисту (б), фіскальному ефекту (с) та споживчому ефекту (д);
- 6) визначте кількісно величини ефекту перерозподілу та ефекту захисту;
- 7) визначте кількісно величини фіскального та споживчого ефектів;
- 8) зробіть висновки відносно впливу ввізного мита на суспільний добробут країни, яка його запроваджує.

Заняття 8. Міжнародна торговельна політика: нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі

1. Кількісні обмеження у міжнародній торгівлі.
2. Економічні наслідки квот та „добровільних” експортних обмежень.
3. Приховані методи торговельної політики.
4. Фінансові методи торговельної політики.
5. Економічні наслідки субсидій.

***Ключові поняття:** нетарифні методи, кількісні обмеження, квота, добровільні експортні обмеження, субсидії, приховані методи торговельної політики, фінансові методи торговельної політики, демпінг, ліцензування, експортна субсидія, антиімпортна субсидія.*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Вкажіть нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі.
2. Квотування, види квот та економічні наслідки впровадження квот.
3. Економічні наслідки добровільних експортних обмежень.
4. Якими є приховані методи торговельної політики?
5. Охарактеризуйте фінансові методи торговельної політики.
6. Проаналізуйте економічні наслідки субсидій.

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Інструментами нетарифних кількісних обмежень виступають:

- а) „добровільні” експортні обмеження, квотування, ліцензування;
- б) мита, тарифні квоти, „добровільні” експортні обмеження;
- в) технічні бар’єри, демпінг, вимоги вмісту національних компонентів.

До інструментів нетарифних фінансових обмежень відносяться:

- а) „добровільні” експортні обмеження, квотування, ліцензування;
- б) мита, тарифні квоти, „добровільні” експортні обмеження;
- в) субсидування, кредитування, демпінг.

Кількісне лімітування обсягів експорту чи імпорту на певний проміжок часу називається:

- а) ліцензуванням;
- б) квотуванням;
- в) кредитуванням.

Граничний обсяг товару, який дозволяється експортувати (імпортувати)

протягом певного періоду – це:

- а) „добровільне” експортне обмеження;
- б) квота;
- в) демпінг.

Регулювання зовнішньої торгівлі шляхом надання державними органами дозволів на експорт або імпорт визначеної кількості товару за певний період часу називається:

- а) ліцензуванням;
- б) квотуванням;
- в) субсидуванням.

Задачі:

Задача 1. Внутрішні попит на банани малої країни Б та їх пропонування описуються рівняннями: $Q_D = 100 - P$, $Q_S = P - 50$.

Світова ціна бананів становить 55 дол. за т. В умовах відкритої економіки іноземні виробники за світовою ціною можуть поставити на ринок країни Б необмежену кількість бананів. З метою захисту національних виробників від іноземної конкуренції уряд встановлює квоту, яка обмежує імпорт бананів кількістю 20 т. Додатковий дохід іноземних продавців від підвищення ціни буде вилучений як плата за ліцензію на квотований обсяг імпорту.

Виконайте наступні завдання:

1. визначте рівноважну ціну та рівноважну кількість бананів на внутрішньому ринку країни Б у закритій економіці;
2. проілюструйте графічно рівновагу у *закритій економіці*;
3. зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б пропонування бананів з боку іноземних виробників за *світовою ціною*, визначте обсяг попиту на банани покупців країни Б, обсяг пропонування її виробників бананів та обсяг імпорту у *відкритій економіці*;
4. визначте ціну бананів на ринку країни Б після запровадження імпоротної квоти; зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б зміни у пропонуванні бананів з боку іноземних експортерів, визначте обсяг попиту покупців країни Б та обсяг пропонування її виробників бананів *після квотування імпорту*;
5. позначте на графіку площі, які відповідають складовим втратам надлишку споживачів: ефекту перерозподілу (а), ефекту захисту (b), фіскальному ефекту (с) та споживчому ефекту (d);
6. визначте кількісно величини ефекту перерозподілу та ефекту захисту;
7. визначте кількісно величини фіскального та споживчого ефектів;
8. зробіть висновки відносно впливу квоти на суспільний добробут країни, яка її запроваджує.

Задача 2. Функція попиту малої країни В на комп'ютери має

вигляд: $Q_D = 35 - P$, функція їх пропонування з боку національних виробників: $Q_S = -5 + P$. Іноземні виробники за ціною 10 дол. за комп'ютер можуть поставити на ринок країни В необмежену їх кількість. Під загрозою застосування квоти на ввезення їх продукції іноземні виробники вдаються до „добровільних” експортних обмежень (ДЕО) і скорочують обсяги власного експорту у країну В до 10 тис. комп'ютерів.

Виконайте наступні завдання:

1. визначте рівноважну ціну (дол.) та рівноважну кількість комп'ютерів (тис. шт.) на внутрішньому ринку країни В у закритій економіці;
2. проілюструйте графічно рівновагу у *закритій економіці*;
3. зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б пропонування комп'ютерів з боку іноземних виробників *за світовою ціною*, визначте обсяг попиту на комп'ютери покупців країни В, обсяг пропонування її виробників та обсяг імпорту у *відкритій економіці*;
4. визначте ціну комп'ютерів на ринку країни В після запровадження іноземцями ДЕО; зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б зміни у пропонуванні комп'ютерів з боку іноземних експортерів, визначте обсяг попиту покупців країни В та обсяг пропонування її виробників комп'ютерів *після запровадження ДЕО*;
5. позначте на графіку площі, які відповідають складовим втрат надлишку споживачів: ефекту перерозподілу (а), ефекту захисту (б), ефекту доходів іноземних експортерів (с) та споживчому ефекту (д);
6. визначте кількісно величини ефекту перерозподілу та ефекту захисту;
7. визначте кількісно величини ефекту доходу та споживчого ефекту;
8. зробіть висновки відносно впливу ДЕО на суспільний добробут країни.

Заняття 9. Міжнародна торгівля товарами і послугами

1. Сутність, види та показники міжнародної торгівлі.
2. Структура, динаміка та тенденції міжнародної торгівлі товарами.
3. Особливості міжнародної торгівлі послугами.
4. Лібералізація як провідна тенденція сучасної міжнародної торгівлі.
5. Роль ГАТТ/СОТ.

■ ***Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:***

- *Аналіз структури та динаміки світової торгівлі (3)*
- *Аналіз структури та динаміки зовнішньої торгівлі України (4)*
- *Світова організація торгівлі: мета, функції, принципи діяльності (5)*
- *Економічні наслідки вступу України до СОТ (6)*

Ключові поняття: сучасний світовий ринок товарів і послуг; внутрішній ринок; національний ринок; міжнародний ринок; товари, що торгуються; товари, що не торгуються;

класифікація товарів; стандартизація товарів на світовому ринку; міжнародні товарні номенклатури; гармонізована система опису та кодування товарів; штрихове кодування товарів; монополізація світового ринку товарів та послуг; міжнародна (світова) ціна.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте динаміку і географічний розподіл світового ринку товарів і послуг.
2. Які країни є основними експортерами послуг в міжнародній торгівлі і чому?
3. Як впливає економічна інтеграція на географію товаропотоків?
4. Поясніть, чим пояснюються значні відмінності по країнам в показнику експортної квоти?
5. Яка роль зовнішньої торгівлі в розвитку економіки України?
6. У чому відмінність факторних і нефакторних послуг?
7. Які теорії торгівлі послугами вам відомі?
8. Що таке міжнародні поїздки і які їх види вам відомі?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Інтраіндустріальна торгівля - це:

- а) торгівля між країнами диференційованими продуктами однієї галузі;
- б) торгівля індустріально розвинених країн з країнами, що розвиваються;
- в) торгівля товарами високотехнологічних промислових виробництв.

Генеральна торгівля - це:

- а) торгівля між країнами диференційованими продуктами однієї галузі;
- б) торгівля індустріально розвинених країн з країнами, що розвиваються;
- в) торгівля товарами, виробленими у даній країні.

Реекспорт - це:

- а) вивезення за кордон раніше ввезеного до даної країни товару без будь-якої додаткової його обробки;
- б) ввезення з-за кордону раніше вивезеного з даної країни товару без будь-якої додаткової його обробки;
- в) купівля товарів і послуг за кордоном.

За правилами СОТ експортні субсидії:

- а) дозволені;
- б) заборонені;
- в) заборонені, але можуть застосовуватися за згодою торговельного партнера.

До чинників, які сприяли швидкому зростанню обсягів міжнародної торгівлі в

останні десятиліття не належить:

- а) істотне зниження митних зборів і скасування торговельних обмежень;
- б) удосконалення транспортних засобів і зниження витрат транспортування товарів;
- в) розвиток засобів зв'язку, що забезпечив можливість миттєвих контактів торговельних партнерів;
- г) посилення державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків.

Практичне завдання

Використовуючи довідкову та навчальну літературу, Інтернет-ресурси підготуйте доповіді за наступними темами: 1. Роль країн групи ОЕСР в розвитку міжнародної торгівлі товарами та послугами. 2. Місце і роль НІК на світових товарних ринках. 3. США та Китай на світовому ринку послуг: порівняльний аналіз. 4. Місце України в міжнародній торгівлі на сучасному етапі. 5. Міжнародне регулювання світової торгівлі в межах ООН. 6. Електронна торгівля як перспективна форма міжнародного обміну товарами та послугами.

Ситуаційний аналіз

Частка сировинних товарів в загальному обсязі міжнародної торгівлі: міжнародна торгівля сировинними товарами є найбільш традиційною формою міжнародної торгівлі і складає більше 20% в товарній структурі світового експорту. При цьому мінеральна сировина складає більше 12%, сільськогосподарська сировина і продовольство – близько 9%. Головна особливість мінеральних та сільськогосподарських ресурсів полягає в нерівномірності їх розміщення. Основна частка їх видобутку або вирощування сконцентрована у відносно невеликій кількості країн. В більшій мірі сконцентровано споживання цих ресурсів, причому споживання мінеральної та сільськогосподарської сировини не співпадає з місцезнаходженням його видобутку та переробки. Між виробниками і споживачами спостерігається великий розрив, що обумовлює зростаючу роль світових ринків в перерозподілі ресурсів. Частка експортованої нафти досягає 55% її виробництва, 43% - мідних руд, 37% - цинку. Щодо сільськогосподарської сировини, то 25% об'єму виготовленої продукції поступає на світовий ринок.

Питання для обговорення: Про яку сучасну тенденцію в товарній структурі міжнародної торгівлі свідчать наведені дані? Перерахуйте основні країни-експортери і країни-імпортери мінеральної та сільськогосподарської сировини. Яке зовнішньоторговельне сальдо України в торгівлі мінеральною та сільськогосподарською сировиною? Чи в змозі українська економіка зменшити імпорт продовольства в короткостроковій перспективі.

Роль США в міжнародній торгівлі послугами: В кінці XX - початку XXI ст. сфера послуг різко зросла в США та інших розвинених країнах. У 2012 році частка сфери послуг у ВВП розвинених країн складала близько 70%, а у США – 74,7%. За останні роки в число великих постачальників послугами ввійшли також

Китай, Індія, Сінгапур та Республіка Корея. Як показує світова практика, в більшості розвинених країн туристичні та транспортні послуги займають провідні позиції в загальному об'ємі експорту комерційних послуг. Однак в США роль лідера в списку повідних статей займають науково-технічні послуги. У 2011 році на цей вид послуг припало 120,8 млрд. дол., або 20,6% всіх надходжень в США від експорту послуг. В умовах гострої конкуренції на товарних ринках США почали активно використовувати торгівлю науково-технічними знаннями, включаючи продаж патентів, ліцензій, товарних знаків, промислових зразків, для зміцнення своїх позицій на світовому ринку. Великі доходи в сфері торгівлі послугами приносять стаття, пов'язана з діловими і туристичними поїздками іноземних громадян в США. Надходження від туристичних послуг склали 19,8% загального об'єму американського експорту послуг. Замикає трійку лідерів торгівлі послугами транспортні операції (13,6% від загального об'єму американського експорту послуг). Зростає частка комерційних послуг, до яких відносяться фінансів, страхові, телекомунікаційні, інформаційні, послуги в сфері наукових досліджень. Передбачається, що в третьому десятилітті ХХІ ст. на групу інші комерційні послуги припаде більше половини всього експорту послуг США.

Питання для обговорення: під впливом яких факторів відбувається настільки значиме зростання сфери послуг в країнах на сучасному етапі? Чим обумовлюється лідерство США на світовому ринку послуг? Доповніть перелік статей американського експорту послуг.

Роль СОТ в розвитку міжнародної торгівлі: самим масштабним світовим інтеграційним процесом стало створення СОТ, на зовнішній оборот якої в світі припадає 98 з 100%. На 160 країн-членів СОТ (2014 рік) припадає 354 об'єднання, які спрощують взаємну торгівлю та знижують технічні бар'єри.

Питання для обговорення: на яких принципах і нормах оснований правовий механізм ГАТТ/СОТ? З чим пов'язані довготривалі багатосторонні переговори та раунди в межах СОТ? Які завдання повинно вирішити Угода про спрощення торговельних процедур?

Заняття 10. Платіжний баланс як узагальнююча характеристика зовнішніх зв'язків відкритої економіки

1. Платіжний баланс країни: функції, типи та складові.
2. Складові та структура платіжного балансу.
3. Фактори, що впливають на стан платіжного балансу та його регулювання.
4. Умови рівноваги платіжного балансу країни.
5. Зв'язок платіжного балансу з позицією національної валюти.

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- Платіжний баланс України: структура та динаміка основних показників (2)

Ключові поняття: платіжний баланс, рахунок поточних операцій, рахунок капіталу та фінансових операцій, баланс невидимих операцій, офіційні резерви, сальдо платіжного балансу, торговельний баланс, баланс послуг.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що представляє собою платіжний баланс і для чого він складається?
2. Які основні рахунки є складовими платіжного балансу?
3. Які операції відносяться до поточних операцій?
4. Які операції називаються невидимими?
5. Які операції відображаються на рахунку капіталу?
6. Як держава може вплинути на стан платіжного балансу?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Платіжний баланс країни:

- а) є систематизованим звітом про всі економічні операції між даною країною та рештою країн світу;
- б) фіксує всі грошові потоки в країну і з країни;
- в) включає два основних рахунки – поточних операцій та капіталу і фінансових операцій;
- г) всі відповіді правильні.

На рахунку поточних операцій платіжного балансу країни не відображаються:

- а) транспортні послуги іноземним державам;
- б) товарний експорт та імпорт;
- в) позики країни на міжнародних фінансових ринках;
- г) чисті доходи від закордонних інвестицій.

Сума вартісних обсягів експорту та імпорту країни називається:

- а) сальдо платіжного балансу;
- б) сальдо торговельного балансу;
- в) торговельним оборотом;
- г) платіжним оборотом.

Складовою „невидимих операцій“ поточного рахунку платіжного балансу є:

- а) рух спекулятивних капіталів;
- б) експорт та імпорт послуг;
- в) рух тіньових капіталів;
- г) операції з погашення зовнішнього боргу.

Рахунок капіталу і фінансових операцій платіжного балансу країни відображає:

- а) товарний експорт та імпорт;
- б) рух прямих та портфельних інвестицій;
- в) експорт та імпорт послуг;
- г) чисті грошові перекази іноземних робітників.

Задачі:

Задача 1. Зв'язки економіки деякої країни з рештою країн світу характеризують наступні дані (млн. дол.):

- експорт товарів = 1000;
- імпорт товарів = 900;
- процентні доходи, одержані резидентами країни від іноземних інвестицій = 300;
- видатки резидентів країни на туризм = 300;
- доходи резидентів країни від туризму = 400;
- виплати процентного доходу зарубіжним інвесторам = 200;
- перекази капіталу, отримані резидентами країни = 250;
- перекази капіталу резидентами країни нерезидентам = 350;
- прямі інвестиції нерезидентів в економіку країни = 200;
- прямі інвестиції нерезидентів країни за кордоном = 250.

Визначте:

1. сальдо торговельного балансу,
2. сальдо рахунку поточних операцій,
3. сальдо рахунку капіталу і фінансових операцій,
4. сальдо платіжного балансу країни,
5. зміну резервних активів країни.

Задача 2. Модель малої відкритої економіки з режимом фіксованого обмінного курсу та абсолютною мобільністю капіталу описується наступними рівняннями:

- функція споживання вітчизняних товарів і послуг: $C=20+0,7Y$;
- функція вітчизняного попиту на імпортні товари і послуги: $Z=0,1Y$;
- функція інвестиційного попиту: $I=20-100r$;
- функція чистого експорту капіталу: $NA=48-325r$;
- функція попиту на гроші: $L^d=0,6Y+40-600r$;
- пропонування грошей: $M_s=100$;
- експорт товарів і послуг: $E=40$;
- рівень цін фіксований: $P=1$.

Визначте параметри загальної рівноваги малої відкритої приватної економіки:

1. рівноважний обсяг доходу та рівноважну процентну ставку,
2. стан платіжного балансу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 Міжнародна мікроекономіка: рух факторів виробництва

Заняття 11. Міжнародний науково-технологічний обмін

1. Сутність, чинники та тенденції розвитку міжнародного технологічного обміну.
2. Форми міжнародної передачі технологій.
3. Міжнародне технічне сприяння та регулювання міжнародної передачі технологій: особливості технологічних стратегій країн світу.

■ **Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:**

- *Сучасний техноглобалізм: центр та периферія (8)*
- *Україна в системі міжнародної передачі технологій (9)*

Ключові поняття: міжнародний науково-технологічний обмін, патент, ліцензія, копірайт, товарний знак, патентна угода, ліцензійна угода, роялті, паушальні платежі, ноу-хау, інжиніринг, франчайзинг, консалтинг, міжнародне технічне сприяння, технологічні гранти, Світова організація інтелектуальної власності.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягають причини стрімкого розвитку міжнародного науково-технологічного обміну?
2. Охарактеризуйте комерційні форми міжнародного трансферу технологій.
3. Охарактеризуйте некомерційні форми міжнародного науково-технологічного обміну.
4. Які вигоди отримують експортери та імпортери технологій?
5. У чому полягають особливості сучасного міжнародного науково-технологічного обміну?
6. В яких випадках паушальні платежі доцільніші, ніж роялті?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

До комерційних форм міжнародної передачі технологій відносяться:

- а) спільне проведення науково-дослідних робіт, обмін спеціалістами;
- б) патентні та ліцензійні угоди, ноу-хау, франчайзинг, інжиніринг, консалтинг;

- в) створення комп'ютерних банків даних про науково-технічні досягнення, діяльність міжнародних організацій зі співробітництва в галузі науки і техніки;
- г) проведення наукових конференцій, симпозіумів, виставок.

До некомерційних форм міжнародної передачі технологій слід віднести:

- а) патентні та ліцензійні угоди;
- б) ноу-хау та франчайзинг;
- в) інжиніринг та консалтинг;
- г) спільне проведення науково-дослідних робіт фахівцями різних країн.

Передача однією країною іншій незапатентованих винаходів у вигляді технічного досвіду і секретів виробництва, котрі мають комерційну цінність і використання яких забезпечує певні переваги в освоєнні нової техніки і технології, вдосконаленні методів управління, – це:

- а) факторинг;
- б) інжиніринг;
- в) консалтинг;
- г) ноу-хау.

Безоплатна передача одними країнами іншим технології, технологічно ємних товарів або коштів на придбання технології, навчання та перепідготовку персоналу – це:

- а) технологічний грант;
- б) франчайзинг;
- в) інжиніринг;
- г) кліринг.

Зафіксовані у міжнародних ліцензійних угодах періодичні відрахування від фактично отриманого покупцем об'єкту інтелектуальної власності прибутку, називаються:

- а) роялті;
- б) паушальними платежами;
- в) аутрайт;
- г) кліринговими платежами.

Заняття 12. Міжнародний рух робочої сили

1. Сутність, причини і сучасні особливості міжнародної міграції робочої сили.
2. Міжнародні центри тяжіння та основні експортери робочої сили.
3. Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції.

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Проблеми міжнародної трудової міграції в Україні. (10)*
- *Роль міграційного капіталу (грошових переказів трудових мігрантів) в економіці України. (11)*
- *«Витік мізків» в сучасному світі: причини, напрямки, оцінка наслідків. (30)*

Ключові поняття: міжнародна трудова міграція, міжнародна міграція населення, еміграція, імміграція, рееміграція, міграційне сальдо, валова міграція, втеча інтелекту, міграційний капітал, міграційна політика, Міжнародна організація праці, Міжнародна організація з міграції.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Проаналізуйте економічні та неекономічні причини міжнародної трудової міграції.
2. Охарактеризуйте основні етапи міжнародної міграції.
3. У чому полягають особливості сучасної міжнародної трудової міграції?
4. Проаналізуйте наслідки міжнародного переміщення робочої сили для країн-донорів, країн-реципієнтів та міжнародної економіки в цілому.
5. Якими є причини і наслідки впливу інтелекту?
6. Які заходи державного регулювання міграції застосовують приймаючі країни?
7. Чому міграційні процеси потребують міжнародного регулювання?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Переміщення працездатного населення з одних країн в інші на тривалий термін, зазвичай не менше року, викликане переважно економічними причинами, називається:

а) міграцією робочої сили;	б) еміграцією робочої сили;
в) імміграцією робочої сили;	г) рееміграцією робочої сили.

Вїзд працездатного населення з країни перебування в іншу країну для тривалого або постійного проживання називається:

а) міграцією робочої сили;	б) еміграцією робочої сили;
в) імміграцією робочої сили;	г) рееміграцією робочої сили.

Міграційне сальдо – це різниця між:

- а) доходами, заробленими національними факторами за кордоном та доходами, заробленими іноземцями в даній країні;
- б) сумами грошових переказів емігрантів та іммігрантів;
- в) обсягами імміграції з країни та еміграції в країну;
- г) переселенською і трудовою міграцією.

Трудова міграція, що передбачає повернення мігрантів на батьківщину через певний період часу, називається:

а) ротаційною;	б) маятниковою;
в) зовнішньою;	г) примусовою.

До позитивних наслідків міжнародної трудової міграції для країн-реципієнтів належать:

- а) економія державних витрат на освіту та підвищення кваліфікації, соціальний захист та пенсійне забезпечення;
- б) підвищення конкурентоспроможності продукції за рахунок використання дешевшої праці іммігрантів;
- в) стимулювання виробництва за рахунок додаткового попиту іноземних робітників;
- г) всі відповіді правильні.

Задача. На початок 2012 р. населення України становило 46873,2 тис. чол., з них 30% – іммігранти. За рік з країни виїхали на постійне або тривале тимчасове проживання 0,75% населення, а в'їхали до країни на постійне або тривале тимчасове проживання 150,7 тис. осіб.

Визначте:

- 1) масштаб вибуття;
- 2) міграційне сальдо;
- 3) обсяг валової міграції;
- 4) число іммігрантів на початок та на кінець 2012 року;
- 5) зміну питомої ваги мігрантів у загальній чисельності населення.

Заняття 13. Міжнародний рух підприємницького капіталу

- 1. Сутність, чинники, форми та сучасні тенденції міжнародного руху капіталу.
- 2. Прямі іноземні інвестиції та багатонаціональні корпорації.
- 3. Міжнародні портфельні інвестиції.

Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Стан та проблеми прямого іноземного інвестування в економіці України. (12)*
- *Міжнародна інвестиційна привабливість економіки України. (13)*
- *Транснаціональні корпорації: роль ТНК в економіці України та транснаціоналізація підприємницької діяльності вітчизняних фірм. (14)*

Ключові поняття: міжнародний рух капіталу, міжнародні іноземні інвестиції, прямі інвестиції, портфельні інвестиції, “втеча” капіталу, транснаціональні корпорації, багатонаціональні корпорації, індекс транс національності.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Визначте та охарактеризуйте основні чинники міжнародного руху капіталу.
2. Охарактеризуйте основні форми міжнародного руху капіталу.
3. Які особливості притаманні сучасному етапу міжнародного руху капіталу?
4. Чим прямі іноземні інвестиції відрізняються від портфельних?
5. Які економічні ефекти супроводжують прямі іноземні інвестиції?
6. Якими є наслідки прямих іноземних інвестицій для країн-донорів і країн-реципієнтів?
7. Дайте визначення сутності та охарактеризуйте складові інвестиційного клімату.
8. У чому полягають переваги і ризики портфельних інвестицій?
9. З чим пов'язане зростання ролі і значення ТНЕ в сучасній міжнародній економіці?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Капітал, який прямо чи опосередковано вкладається за кордоном у виробництво з метою одержання прибутку, відноситься до:

- а) офіційного капіталу;
- б) підприємницького капіталу;
- в) приватного капіталу;
- г) позикового капіталу.

Капіталовкладення в акції, облігації та інші цінні папери за кордоном, котрі не забезпечують інвесторам контролю над об'єктом інвестування, - це:

- а) державні інвестиції;
- б) прямі інвестиції;
- в) приватні інвестиції;
- г) портфельні інвестиції.

Міжнародний рух капіталу призводить до:

- а) зменшення доходів власників капіталу та збільшення доходів власників інших факторів виробництва країни-експортера;
- б) збільшення сукупного обсягу світового виробництва за рахунок більш ефективного перерозподілу і використання факторів виробництва;
- в) збільшення доходів власників капіталу та зменшення доходів власників інших факторів виробництва країни-імпортера;
- г) всі відповіді правильні.

Реінвестиції – це:

- а) частина доходу об'єкта закордонного інвестування, не розподілена і не переказана прямому інвестору, а знов вкладена у його розвиток;
- б) повернення країні коштів, наданих іноземним позичальникам;
- в) вкладення капіталу у створення дочірніх компаній за кордоном;
- г) вкладення капіталу у закордонні патенти, ліцензії, ноу-хау.

Міжнародні корпорації, головна компанія яких належить капіталу двох і

більше країн, а філії знаходяться в багатьох країнах світу, називаються:

- а) транснаціональними корпораціями;
- б) стратегічними транснаціональними альянсами;
- в) багатонаціональними корпораціями;
- г) міжнародними природними монополіями.

Творча лабораторія

Вкажіть конспективно причини, етапи розвитку, особливості розміщення ТНК у світі. Назвіть найбільші ТНК (не менше 2-3) з високим індексом транс національності в кожній наведеній галузі:

- автомобілебудівна промисловість: GM, Toyota
- нафтопереробка: Chevron, Total
- хімічна промисловість: BASF, DuPont
- електроніка: General Electric, Sony

Розкрийте сутність та переваги внутрішньофірмового міжнародного виробництва для ТНК (на прикладі будь-якої великої компанії). Охарактеризуйте спеціалізацію діяльності іноземних ТНК в Україні і вітчизняних ТНК за кордоном.

Заняття 14. Міжнародний рух фінансового капіталу

1. Міжнародні запозичення та кредити: форми та роль в міжнародній економічній діяльності.
2. Економічні наслідки міжнародного кредитування.
3. Проблема зовнішньої заборгованості та шляхи її розв'язання.

Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Іноземні кредити в економічному розвитку України. (15)*
- *Світова криза зовнішньої заборгованості: причини та наслідки. (16)*
- *Зовнішній борг України та проблеми його обслуговування. Аналіз динаміки та структури зовнішнього боргу України. (17)*

Ключові поняття: міжнародне запозичення та кредитування, принципи кредитування, комерційний кредит, банківський кредит, "зв'язаний кредит", євроринок, євровалюта, чистий боржник, чистий кредитор, зовнішній борг, індикатори зовнішньої заборгованості, криза зовнішньої заборгованості, Паризький клуб, Лондонський клуб, реструктуризація зовнішнього боргу, дефолт.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Які функції виконує міжнародний кредит?
2. У яких формах здійснюється міжнародне кредитування?
3. Охарактеризуйте позитивні і негативні наслідки міжнародного кредитування?
4. Які показники слугують індикаторами зовнішньої заборгованості?
5. У чому полягають причини міжнародної кризи заборгованості?
6. Якими шляхи розв'язання проблем зовнішньої заборгованості?
7. Яку роль у вирішенні проблеми міжнародної заборгованості відіграють Паризький та Лондонський клуби?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Міжнародні кредити, котрі мають чітко визначене цільове призначення, називаються:

- а) зв'язаними;
- б) бланковими;
- в) товарними;
- г) фінансовими.

Міжнародні кредити, котрі не мають цільового призначення і можуть використовуватися на будь-які цілі, називаються:

- а) зв'язаними; б) бланковими; в) товарними; г) фінансовими.

Міжнародні кредити, надані під зобов'язання боржника вчасно його погасити, називаються:

- а) зв'язаними; б) бланковими; в) товарними; г) фінансовими.

Головним індикатором зовнішньої заборгованості країни слугує:

- а) абсолютний розмір її зовнішнього боргу;
- б) відношення суми зовнішнього боргу країни до її ВВП;
- в) абсолютний розмір її боргу за кредитами Міжнародного валютного фонду;
- г) відношення суми платежів з обслуговування боргу до рівного обсягу експорту.

Традиційними засобами розв'язання проблеми зовнішньої заборгованості країн виступають:

- а) реструктуризація боргу; б) конверсія боргу;
- в) списання боргу; г) всі відповіді правильні.

Однією з форм конверсії зовнішнього боргу є:

- а) капіталізація боргу; б) оголошення дефолту;
- в) реструктуризація боргу; г) списання боргу.

Заняття 15. Світовий фінансовий ринок

1. Суб'єкти міжнародного фінансового ринку. Міжнародні розрахунки.
2. Міжнародні фінансові центри, передумови їх функціонування.
3. Міжнародні організації з регулювання валютно-кредитних відносин.

Ключові поняття: світовий фінансовий ринок, світові фінансові центри, офшорні зони, форвардний ринок, хеджування, валютні ф'ючерси, валютні опціони, спекулятивні валютні операції, валютний арбітраж, відсотковий арбітраж, світовий фондовий ринок, інвестиційний капітал, фінансові інструменти, емітенти, інвестори, міжнародний ринок титулів власності, міжнародні ринки акцій та депозитарних розписок, євроакції, міжнародний ринок облігацій, міжнародні облігації, іноземні облігації, єврооблігації, міжнародний ринок фінансових деривативів, первинний та вторинний ринок цінних паперів, фондова біржа.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Як здійснюється антиофшорне регулювання?
2. Якими є особливості глобалізаційних процесів на світовому фінансовому ринку?
3. Якими є сучасні тенденції функціонування світової фінансової системи?
4. Яким є місце та в чому полягають функції фондового ринку в системі ринків?
5. Охарактеризуйте основні етапи розвитку світових фондових ринків.
6. В чому полягає суть фондової політики держави?
7. Яким є механізм державного регулювання фондового ринку України?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Метод вимірювання фінансової відкритості, в основі якої лежить п'ятирівнева шкала з діапазоном 0-2, запропонувала наступна міжнародна організація:

- а) ООН; б) СОТ; в) ОЕСР; г) Всесвітній банк.

Найвпливовішим світовим фінансовим центром є:

- а) Нью-Йорк; б) Лондон; в) Токіо; г) Цюрих.

Страхування валютних ризиків та захист від них називається:

- а) хеджуванням; б) котируванням; в) клірингом; г) кошторисом.

Ринок, на якому здійснюються операції поточного, негайного (або касового) обміну валютами між двома країнами називається:

а) форвардним; б) валютним; в) спотовим; г) кредитним.

Контракти, за яких дві сторони домовляються про доставку домовленої кількості валюти через певний строк після укладення угоди за курсом, зафіксованим у момент її укладання (поза біржею) називаються:

а) валютними ф'ючерсами;

б) валютними опціонами;

в) форвардними угодами;

г) валютними арбітражем.

Модульна контрольна робота №3

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Міжнародна макроекономіка:
валютно-фінансові та інституціональні засади
розвитку міжнародної економіки в умовах глобалізації
та економічної інтеграції

Заняття 16. Валютний ринок та валютний курс

1. Валютний курс та його різновиди. Режими обмінних курсів.
2. Валютний ринок в умовах вільного плавання обмінних курсів.
3. Валютний ринок в умовах золотого стандарту та регульованого фіксованого обмінного курсу.
4. Реальний валютний курс та паритет купівельної спроможності. Валютна політика.

Ключові поняття: валюта, конвертована та неконвертована валюта, резервна валюта, валютні обмеження, валютна блокада, рівень мультивалютності, номінальний та реальний валютний курс, фіксований та гнучкий валютний курс, валютні інтервенції, валютний коридор, девізна політика, дисконтна політика, паритет купівельної спроможності, закон єдиної ціни.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що таке валюта і які види валют існують?
2. Що являє собою валютний курс? Які методи визначення обмінних курсів ви знаєте?
3. Охарактеризуйте режими валютних курсів.
4. Які чинники визначають попит на валюту та її пропонування?
5. Як зміна обмінного курсу впливає на ціни національних та вітчизняних товарів?

6. Якими є наслідки зміни валютного курсу для експортерів та імпортерів?
7. У чому полягає суть теорії паритету купівельної спроможності?
8. Охарактеризуйте основні види валютної політики.

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Валюта – це:

- а) вільно конвертована грошова одиниця;
- б) грошові одиниці розвинених країн світу;
- в) будь-який платіжний засіб, що слугує для міжнародних розрахунків;
- г) грошова одиниця країни, вільно конвертована у золото.

Конвертованою вважається валюта:

- а) яка має фіксований обмінний курс;
- б) яка безперешкодно обмінюється на інші за офіційними пропорціями обміну для будь-яких міжнародних операцій;
- в) яка обслуговує розрахунки між розвиненими країнами;
- г) попит на яку на валютних ринках перевищує її пропонування.

Базове співвідношення цін двох валют – це:

- а) валютне обмеження;
- б) валютний курс;
- в) валютний коридор;
- г) крос-курс.

Ціна національної грошової одиниці, виражена в грошових одиницях інших країн - це:

- а) валюта;
- б) валютний курс;
- в) валютний коридор;
- г) валютний виторг.

Валютний курс – це:

- а) ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у доларах США;
- б) ціна грошової одиниці країни, виражена у одній з вільно конвертованих валют;
- в) ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одиницях іншої країни;
- г) ціна грошової одиниці країни, виражена у золоті.

Задачі:

Задача 1. Припустимо, що попит на долар США та його пропонування на валютному ринку України описуються рівняннями: $Q_D = 2,5 - 0,2P$; $Q_S = 0,5 + 0,1P$ (де P – ціна 1 долара у гривнях; Q – млн. дол.).

Визначте:

- 1) рівноважний обмінний курс долара;
- 2) як зміниться рівноважний обмінний курс, якщо внаслідок посилення політичної та економічної нестабільності попит на долар збільшиться на 25%?
- 3) як зміниться обмінний курс порівняно з початковим рівноважним, якщо приплив іноземних інвестицій спричинить збільшення пропонування доларів на 20%?

Задача 2. Припустимо, що уряд Великобританії фіксує курс фунта стерлінгів відносно долара таким: 1 ф. ст. = 2,40 дол. При цьому на валютному ринку обсяг попиту на фунти становить 150 млн. ф. ст., а обсяг їх пропонування – 250 млн. ф. ст. *Поясніть*, якими повинні бути дії центрального банку Великобританії, спрямовані на підтримку стабільності валютного курсу.

Задача 3. Припустимо, що вартість споживчого кошика в Україні становить 2500 грн., а в США – 500 дол. Річний темп інфляції в Україні склав 25 %, а в США – 5 %. *Визначте*, як зміниться обмінний курс валют, розрахований згідно з паритетом купівельної спроможності.

Задача 4. Україна експортує до Італії 20 тис. тонн цукру за ціною 900 гривень за тону й імпортує 200 тис. пляшок вина за ціною 10 євро за пляшку. Обмінний курс валют: 1 євро = 10 грн. *Визначте*, як зміниться сальдо торговельного балансу України внаслідок 10%-вої девальвації гривні за інших рівних умов.

Заняття 17. Макроекономічна політика у відкритій економіці за різних режимів обмінних курсів

1. Модель Манделла-Флемінга для відкритої економіки малої країни.
2. Загальна рівновага та антициклічна політика у малій відкритій економіці з фіксованим валютним курсом.
3. Загальна рівновага та антициклічна політика у малій відкритій економіці з плаваючим обмінним курсом.
4. Короткострокова модель відкритої економіки великої країни. Глобальні впливи.

Ключові поняття: модель загальної рівноваги для відкритої економіки, ендогенні змінні, екзогенні змінні, мультиплікатор відкритої економіки, абсолютна мобільність, монетарна політика, фіскальна політика, ефективна політика, відкрита приватна економіка, відкрита змішана економіка, антициклічна політика, ефект реальних грошових залишків (ефект Пігу), ефект процентної ставки (ефект Кейнса), ефект імпорتنих закупівель (ефект Манделла-Флемінга).

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

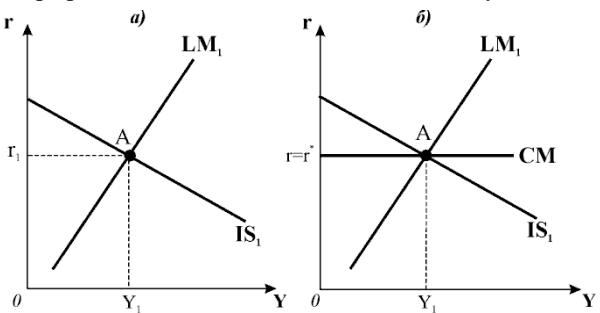
Контрольні запитання:

1. Сутність малої країни та за яких умов економіка малої країни досягає загальної рівноваги?
2. Охарактеризуйте основні складові моделі Манделла-Флемінга для відкритої економіки малої країни.
3. Як цілі переслідує монетарна політика у малій відкритій економіці?
4. В чому полягає сутність протекціоністської зовнішньоторговельної політики у малій відкритій?
5. Перерахуйте інструменти та цілі антициклічної політики у малій відкритій економіці з фіксованим валютним курсом.
6. Перерахуйте інструменти та цілі антициклічної політики у малій відкритій економіці з плаваючим валютним курсом.
7. Якою є короткострокова модель відкритої економіки великої країни.
8. Розкрийте суть поняття глобальні впливи.

Графоаналітична вправа 1.

Розгляньте графіки і дайте відповіді на наступні запитання:

- 1) які моделі представлені на графіках? який тип економіки вони описують?
- 2) які зміни відбудуться на графіках, якщо центральний банк країни з метою стимулювання ділової активності вирішить знизити облікову ставку?
- 3) проілюструйте графічно наслідки монетарної експансії у закритій економіці;
- 4) проілюструйте графічно наслідки монетарної експансії у відкритій економіці, яка функціонує за режиму фіксованого валютного курсу;
- 5) зробіть висновки відносно ефективності стимулювальної монетарної політики у закритій та відкритій економіці за фіксованого валютного курсу та абсолютної мобільності капіталу.

Графоаналітична вправа 2.

Розгляньте графіки і дайте відповіді на наступні запитання:

1) які моделі представлені на графіках?

2) які зміни відбудуться

на графіках, якщо за інших рівних умов центральний банк країни почне скуповувати державні цінні папери на відкритому ринку?

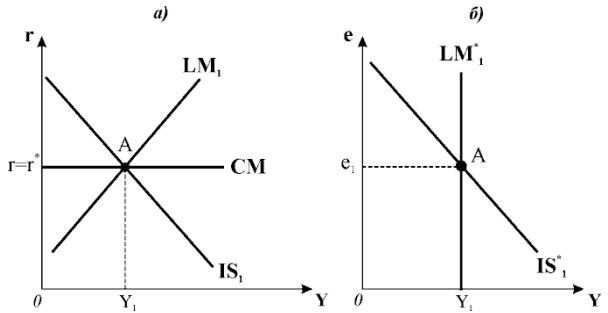
3) проілюструйте

графічно наслідки монетарної експансії у

відкритій економіці, яка функціонує за режиму гнучкого валютного курсу та абсолютної мобільності капіталу; якими стануть параметри нової рівноваги економічної системи?

4) представте схематично передавальний механізм монетарної експансії; поясніть, чи відрізняється цей механізм за різними моделями?

5) зробіть висновки відносно ефективності стимулювальної монетарної політики у відкритій економіці за гнучкого валютного курсу та абсолютної мобільності капіталу.

Задачі:

Задача 1. Модель малої відкритої приватної економіки з режимом фіксованого обмінного курсу та абсолютною мобільністю капіталу описується наступними рівняннями:

- функція споживання вітчизняних товарів і послуг: $C = 20 + 0,7Y$;
- функція вітчизняного попиту на імпорتنі товари і послуги: $Z = 0,1Y$;
- функція інвестиційного попиту: $I = 20 - 100r$;
- функція чистого експорту капіталу: $NA = 48 - 325r$;
- функція попиту на гроші: $L^D = 0,6Y + 40 - 600r$;
- пропонування грошей: $M^S = 100$;
- експорт товарів і послуг: $E = 40$;
- рівень цін фіксований: $P = 1$.

Визначте:

- 1) параметри загальної рівноваги малої відкритої приватної економіки – рівноважний обсяг доходу, рівноважну процентну ставку та стан платіжного балансу;
- 2) чи досягне економіка стану загальної рівноваги, якщо за інших рівних умов вона стане змішаною, а державні видатки становитимуть $G = 20$ за $T = 0$;

- 3) як повинна змінитись величина грошового пропонування, щоб відкрита змішана економіка досягла стану загальної рівноваги?

Задача 2. У моделі малої відкритої економіки з плаваючим валютним курсом і абсолютною мобільністю капіталу:

- крива IS описується рівнянням: $Y = 500 + 4G - 3T + 2NE - 20000r$;
- функція чистого експорту задана рівнянням: $NE = 600 - 100e$;
- попит на гроші описується рівнянням: $L^D = 0,5Y - 7500r + 100$;
- пропонування грошей становить: $M^S = 100$;
- державний бюджет збалансований $G = T = 100$;
- рівень цін фіксований: $P = 1$;
- внутрішня реальна процентна ставка дорівнює світовій $r = r^* = 4\%$.

Визначте, за якого значення реального валютного курсу мала відкрита економіка буде перебувати у стані загальної рівноваги – рівноваги реального, монетарного та зовнішнього секторів.

Заняття 18. Міжнародна валютно-фінансова система

1. Становлення світової валютної системи: золотий стандарт.
2. Бреттон-Вудська валютна система.
3. Ямайська валютна система.

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- Міжнародні валюти: СДР, ЕКЮ, ЄВРО. (18)

Ключові поняття: міжнародна валютна система, система золотого стандарту, золотий паритет, золоті точки, золото зливковий стандарт, золотодевізний стандарт, Бреттон-Вудська валютна система, стерилізація, СДР, Ямайська валютна система, європейська валютна змія, Європейська валютна система, ЕКЮ, монетарна інтеграція, євро.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте основні засади функціонування системи золотого стандарту.
2. Які чинники призвели до розпаду системи золотого стандарту?
3. Чи можливе відновлення золотого стандарту в сучасних умовах?

4. Які нові можливості регулювання валютних курсів і платіжних балансів з'явилися внаслідок Бреттон-Вудської конференції?
5. Які чинники призвели до розпаду Бреттон-Вудської валютної системи?
6. Охарактеризуйте сучасну міжнародну валютну систему.
7. Якими були основні причини створення Європейської валютної системи.

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Офіційне закріплення країнами золотого вмісту національної грошової одиниці становило основу:

- а) Європейської валютної системи;
- б) Ямайської валютної системи;
- в) Системи золотого стандарту;
- г) Бреттон-Вудської валютної системи.

Золотодевізний стандарт – це форма золотого стандарту, за якою:

- а) національні валюти обмінюються на золото;
- б) граничний обсяг національних валют обмінюється на золоті зливки певної ваги та проби;
- в) національні валюти обмінюються на іноземні, розмінні на золото;
- г) жодна з національних валют не може обмінюватись на золото.

До характеристик Бреттон-Вудської міжнародної валютної системи можна віднести лише:

- а) перехід до стандарту SDR;
- б) відсутність міждержавного регулювання валютних відносин;
- в) підтримку фіксованого валютного курсу на основі використання валютних резервів та кредитів МВФ;
- г) право на необмежену кількість девальвацій у разі виникнення стійкого дефіциту платіжного балансу.

Сучасна міжнародна валютна система – це система:

- а) золотодоларового стандарту;
- б) регульованих гнучких валютних курсів;
- в) вільно плаваючих валютних курсів;
- г) фіксованих валютних курсів.

Зі створенням у 1979 році Європейської валютної системи регіональною розрахунковою грошовою одиницею країн-членів стала валюта з назвою:

- а) євро;
- б) ЕКЮ;
- в) SDR;
- г) євродолар.

Аналітична вправа

Припустимо, що за інших рівних умов внаслідок підвищення рівня доходів в США попит американських споживачів на японські товари зростає. *Поясніть*, 1. Як ця подія вплине на стан платіжних балансів країн;

2. яким був би механізм врегулювання дефіциту (активу) платіжного балансу в умовах:

- а) системи золотого стандарту;
- б) Бреттон-Вудської валютної системи;

в) Ямайської валютної системи.

Заняття 19. Міжнародні валютно-фінансові інститути

1. Міжнародний валютний фонд.
2. Група Світового банку.
3. Регіональні валютно-фінансові інститути.
4. Співпраця Міжнародного валютного фонду та України.

■ ***Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:***

- *Кредитна діяльність Міжнародного валютного фонду (19)*
- *Співробітництво України з Міжнародним валютним фондом (20)*
- *Співробітництво України зі Світовим банком (21)*

Ключові поняття: Міжнародний валютний фонд, нагляд, кредитування, кредитні транші, резервна частка, кредитна позиція, резервна позиція, Група Світового банку, Міжнародний банк реконструкції і розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Банк міжнародних розрахунків, Європейський інвестиційний банк.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Які провідні міжнародні кредитно-фінансові інститути ви знаєте?
2. Якими були основні цілі створення МВФ?
3. Які функції виконує МВФ?
4. Охарактеризуйте сучасні механізми кредитування, які застосовує МВФ?
5. Які основні функції виконує Світовий банк?
6. Які установи складають групу Світового банку?
7. Охарактеризуйте основні цілі та функції регіональних валютно-фінансових організацій?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Міжнародна організація, створена з метою сприяння розвитку співробітництва держав у валютно-фінансовій сфері, забезпечення стабільності валют заради розширення та збалансованого зростання міжнародної торгівлі – це:

- а) Міжнародна асоціація розвитку;
- б) Міжнародний валютний фонд;
- в) Міжнародний банк реконструкції і розвитку;

г) Міжнародна фінансова корпорація.

Міжнародна спеціалізована кредитно-фінансова установа, головна організація групи Світового банку, створена з метою сприяння країнам-учасникам у розвитку їх економіки шляхом надання довгострокових кредитів та гарантування приватних інвестицій – це:

- а) Світова організація торгівлі;
- б) Міжнародний валютний фонд;
- в) Міжнародний банк реконструкції і розвитку;
- г) Міжнародна фінансова корпорація.

Міжнародний валютний фонд – це:

- а) міжнародна інвестиційна організація з фінансування проєктів сприяння економічному прогресу країн, що розвиваються;
- б) міжнародна валютно-кредитна організація з надання консультативної допомоги країнам-членам з фінансових і валютних питань;
- в) міжнародна валютно-кредитна організація, що регулює валютні відносини між державами-учасниками і надає їм кредити в іноземній валюті на покриття дефіциту платіжного балансу та стабілізаційні цілі;
- г) міжнародна організація, що об'єднує центральні банки розвинених країн світу.

Група Світового банку крім головної організації – Міжнародного банку реконструкції і розвитку – включає:

- а) Міжнародну асоціацію розвитку;
- б) Міжнародну фінансову корпорацію;
- в) Багатостороннє агентство гарантії інвестицій;
- г) всі відповіді правильні.

У своїх рекомендаціях для економічної політики держав-позичальників, додержання яких обумовлює подальше кредитування, МВФ традиційно керується:

- а) кейнсіанською теорією;
- б) класичною теорією;
- в) монетаристською теорією;
- г) теорією реального ділового циклу.

Заняття 20. Міжнародна економічна інтеграція

1. Сутність, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції.
2. Форми міжнародної економічної інтеграції: характерні риси та особливості.
3. Інтеграційні процеси та основні інтеграційні об'єднання країн світу.

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- Інтеграційні процеси в Північній і Латинській Америці, Азії та Африці.
(22)

Ключові поняття: міжнародна економічна інтеграція, економічна регіоналізація, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз, функціональна інтеграція, регіональна інтеграція, дезінтеграція, реінтеграція, ефект створення торгівлі, ефект відхилення торгівлі.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Які чинники утворюють об'єктивні та суб'єктивні передумови міжнародної економічної інтеграції?
2. Які цілі переслідує створення інтеграційних об'єднань?
3. Охарактеризуйте етапи і відповідні їм форми міжнародної економічної інтеграції.
4. Дайте порівняльну характеристику зони вільної торгівлі та митного союзу.
5. Дайте порівняльну характеристику спільного ринку та економічного союзу.
6. Охарактеризуйте сучасні особливості розвитку інтеграційних процесів.
7. Що представляють собою ефекти створення та відхилення торгівлі? Як вони виникають та вимірюються?
8. У чому полягають динамічні ефекти економічної інтеграції?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Узгоджене скасування групую країн національних митних тарифів і запровадження загального митного тарифу та єдиної системи нетарифного регулювання торгівлі щодо третіх країн:

- а) зона вільної торгівлі;
- б) митний союз;
- в) економічний союз;
- г) преференційна торгова угода.

Головною ознакою митного союзу є:

- а) усунення обмежень на імміграцію, еміграцію та переливання капіталу через кордони;
- б) спільна торговельна політика по відношенню до країн, що не входять до митного союзу;
- в) країни-учасниці митного союзу повинні використовувати спільну валюту;
- г) відсутність обмежень на торгівлю серед країн-учасниць.

Найпростіша форма економічної інтеграції:

- а) митний союз;
- б) спільний ринок;

- в) зона вільної торгівлі;
- г) валютний союз.

Яка з форм економічної інтеграції передбачає відмову від більшості суверенних прав?

- а) валютний союз;
- б) економічний союз;
- в) зона вільної торгівлі;
- г) повна економічна інтеграція.

Початкова стадія регіонального інтеграційного процесу:

- а) зона преференційної торгівлі;
- б) вільний торговельний простір;
- в) спільний ринок;
- г) економічний союз.

Аналітична вправа

Викладіть у формі економічного есе:

- передумови, сутність, основні форми міжнародної економічної інтеграції, як сучасної тенденції поглиблення МПП;
- перерахуйте найбільш відомі інтеграційні об'єднання;
- в яких інтеграційних союзах приймає участь Україна.

Заняття 21. Європейська економічна інтеграція

1. Процес європейської інтеграції: його витоки та етапи.
2. Органи та інститути Європейського Союзу.
3. Сучасні позиції ЄС у глобальній економіці.
4. Проблеми розширення ЄС.

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- Участь України у регіональних інтеграційних об'єднаннях: Організації Чорноморського економічного співробітництва, СНД, ЄЕП, ГУАМ. (23)
- Трансформація інтеграційної моделі Європейського Союзу в контексті розширення за рахунок країн Центральної та Східної Європи. (24)
- Проблеми та перспективи співпраці України та ЄС. (25)
- Сучасні позиції ЄС у глобальній економіці. (26)
- Інтеграційні пріоритети вітчизняної економіки. (27)

Ключові поняття: Римський договір, Маастрихтський договір, копенгагенські критерії, Лісабонський договір, Європейський Союз, Рада Європи, Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейський парламент, Європейська комісія, бюджет ЄС, фінансова перспектива, Східне партнерство.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Які чинники сприяли західноєвропейській інтеграції?
2. Які основні етапи пройшов Європейський Союз на шляху інтеграції?
3. Які країни увійшли до Європейського економічного співтовариства?
4. Згідно з яким договором інтеграційне об'єднання було перетворене у Європейський Союз?
5. Охарактеризуйте основні складові інституційної структури ЄС.
6. Охарактеризуйте основні суперечності розвитку європейської економічної інтеграції.
7. Які наслідки мало розширення ЄС у 1980-2000 рр.?
8. Якими є перспективи подальшого розширення ЄС?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Європейський Союз передбачає:

- а) створення єдиних зовнішніх тарифів;
- б) гармонізацію політики різних країн у галузі економіки;
- в) усунення перешкод на шляху просування товарів, капіталу і людей;
- г) створення інтеграційних утворень.

До яких основних правил зводяться принципи структурної перебудови стратегічного розвитку України?

- а) підвищення регулюючої ролі держави;
- б) опора на власні ресурси;
- в) інноваційний тип розвитку;
- г) використання інтеграційних процесів.

Вищий керівний орган Європейської асоціації вільної торгівлі:

- а) парламент;
- б) Європейська рада;
- в) Консультативна рада;
- г) Рада економічної взаємодопомоги.

Документ, що передбачає свободу пересування громадян Європейського економічного співтовариства і запровадження спільних візових правил стосовно іноземців із третіх країн:

- а) Амстердамський договір;
- б) Шенгенська угода;
- в) Маастрихтський договір;
- г) Ніщцька угода.

Європейське економічне співтовариство створили шість країн:

- а) Бельгія, Нідерланди, Люксембург, ФРН, Франція, Італія;
- б) Данія, Ірландія, Великобританія, ФРН, Франція, Італія;
- в) Великобританія, ФРН, Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди;
- г) Великобританія, ФРН, Франція, Італія, Данія, Ірландія.

Заняття 22. Глобалізація економічного розвитку

1. Глобальні проблеми міжнародної економіки: сутність та природа.
2. Суперечливість процесу глобалізації. Переваги глобалізації та її негативні наслідки.
3. Проблеми вибору країнами оптимальних стратегій економічного розвитку в умовах глобалізації.

■ **Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:**

- Глобалізація світового господарства та національна економічна безпека України (28)
- Місце України у вирішенні глобальних проблем сучасності (29)

Ключові поняття: глобалізація, глобалістика, глобальна економіка, індекс глобалізації, показники економічної глобалізації, показники соціальної глобалізації, показники політичної глобалізації, регіоналізація світового господарства, переваги та ризики глобалізації, антиглобалізм, глобальні проблеми людства.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Які чинники стали визначальними у трансформації міжнародної економіки у глобальну?
2. Які змінні враховуються при визначенні ступеня замученості країни у глобалізаційні процеси?
3. Чому сучасний глобальний економічний простір називають біполярним?
4. Охарактеризуйте позитивні і негативні наслідки глобалізації.
5. Які специфічні ознаки дозволяють віднести проблему до глобальних?
6. У чому найбільш гостро проявилася проблема нестачі природних ресурсів? Чи існують можливості її вирішення?
7. Якими є форми прояву сучасної екологічної кризи?
8. Як глобальна демографічна проблема пов'язана з глобальною продовольчою проблемою?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Процес посилення взаємозалежності країн у світовій економіці до такого ступеня, за якого дії однієї держави зачіпають інтереси всіх чи багатьох інших – це:

- а) глобалізація;
- б) інтернаціоналізація господарського життя;

- в) міжнародна економічна інтеграція;
- г) міжнародний поділ праці.

Глобальними вважаються проблеми, які:

- а) сприяють виживанню і розвитку людей за екстремальних умов;
- б) є всезагальними (планетарними), загрожують людству в цілому і потребують об'єднання зусиль усіх країн для їх вирішення;
- в) породжені науково-технічними революціями, принциповими оновленнями технологій виробництва;
- г) означають міжнародне співробітництво в усіх сферах економіки задля добробуту людей.

Глобальні проблеми світу класифікують за сферами:

- а) суспільних взаємовідносин (загроза термоядерної війни, відсталість частини країн і окремих регіонів, світові кризи тощо);
- б) взаємодії суспільства з природою (ресурси, екологія, утилізація відходів, раціональне використання землі та ін.);
- в) розвитку людини та забезпечення її майбутнього (ергономіка, подолання епідемій і тяжких хвороб, культурно-моральні проблеми, нестабільність сімей, боротьба із міжнародною злочинністю, наркобізнесом, тероризмом, демократизація та охорона прав людини і т.п.);
- г) усі відповіді правильні.

Першочерговою для людства є надпроблема:

- а) продовольча;
- б) забезпечення миру, відвернення нової світової війни;
- в) демографічна;
- г) енергетична.

Шляхи розв'язання глобальних проблем:

- а) оптимізація управління процесом зростання народонаселення;
- б) пріоритетність загальнолюдських цінностей у відтворенні суспільства;
- в) припинення процесів маргіналізації та подальшої поляризації багатства і бідності;
- г) усі відповіді правильні.

Організація дискусії

Використовуючи навчальну літературу, інтернет-джерела, змодельуйте в ігровій формі систему аргументів на користь і в спростування за темою: Глобалізація світової економіки та її соціально-економічні наслідки.

В дискусії беруть участь “глобалісти”, “антиглобалісти”, “експерти”.

Заняття 23. Міжнародна конкурентоспроможність національної економіки

1. Сучасні тенденції розвитку міжнародної конкуренції.

2. Теоретичні засади аналізу та система показників конкурентоспроможності національного господарства.
3. Україна у рейтингах міжнародної конкурентоспроможності.

Ключові поняття: міжнародна конкуренція, національна економіка, національне господарство, конкуренція, конкурентні переваги, економіка знань, конкурентоспроможність, національна конкурентоспроможність, конкурентні переваги, освіта.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, графоаналітичні вправи):

Контрольні запитання:

1. Визначте поняття міжнародної конкуренції.
2. Назвіть основні тенденції розвитку міжнародної конкуренції.
3. В чому полягає сутність національної конкурентоспроможності в епоху економіки знань?
4. Що є основної національного господарства країни?
5. На яких показниках конкурентоспроможності будуватиметься аналіз національної економіки?
6. Яке місце посідає Україна в рейтингах конкурентоспроможності?
7. Які передумови формування міжнародної конкурентоспроможності національної економіки в умовах посилення зовнішньої конкуренції?
8. Визначте основні проблеми підвищення міжнародної конкурентоспроможності на мікрорівні.

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Які фактори впливають на розвиток міжнародної економіки?

- а) пропозиція факторів виробництва;
- б) конкуренція на світовому ринку;
- в) функціонування транснаціональних корпорацій;
- г) вірними є відповіді а і б.

Участь країни у світогосподарських зв'язках вважається ефективною, коли є:

- а) високою частка готових виробів у імпорті країни;
- б) низькою частка готових виробів у експорті країни;
- в) високою частка готових виробів у експорті країни;
- г) низькою частка готових виробів у імпорті країни.

Найбільше конкурентів з'являється на такому сегменті світового ринку:

- а) високотехнологічних виробів;
- б) сировинних товарів;

- в) сільськогосподарських товарів;
- г) всі відповіді є вірними.

На ефективне функціонування Європейських фінансових центрів впливає:

- а) конкуренція;
- б) монополія;
- в) пряме інвестування;
- г) діяльність ТНК.

У практиці міжнародних порівнянь рівнів економічного розвитку використовують такі основні показники:

- а) валовий національний продукт;
- б) валовий внутрішній продукт;
- в) національний дохід;
- г) вірними є відповіді а,б.

Аналітична вправа

Коротко (у формі економічного есе) наведіть можливий позитивний та негативний вплив прямих іноземних інвестицій на конкурентні переваги приймаючої країни за наступними розділами:

- ресурси;
- підприємництво;
- ефективність;
- податкові надходження;
- платіжний баланс.

Заняття 24. Міжнародна економіка та Україна

1. Об'єктивна необхідність та передумови інтеграції України у світове господарство.
2. Участь України у міжнародному поділі праці.
3. Проблеми включення науково-технічного потенціалу України в міжнародні науково-технологічні зв'язки.
4. Відносини України з міжнародними економічними організаціями.

Ключові поняття: міжнародна економіка, інтеграція, світове господарство, міжнародний поділ праці, міжнародні економічні організації, рух факторів виробництва.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Який еволюційний шлях інтеграційного розвитку України?
2. Визначте основні передумови інтеграції України у світове господарство.
3. Охарактеризуйте науково-технічний потенціал України.

4. Які основні проблеми включення України в міжнародні науково-технологічні зв'язки?
5. Членом яких міжнародних організацій є Україна?

Аналітична вправа

Опрацюйте навчальну літературу та Інтернет-ресурси: визначте місце України у вирішенні глобальних проблем сучасності.

Модульна контрольна робота №4

7. ЗАВДАННЯ З ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Теоретичні питання

1. Міжнародна економіка: сутність, структура, особливості та закономірності розвитку.
2. Міжнародний поділ праці: сутність, види, чинники. Україна у сучасному МПП.
3. Відкритість економіки: сутність, кількісні та якісні параметри. Економічна безпека відкритої економіки у глобалізованому світі.
4. Платіжний баланс та його структура. Характеристика рахунків платіжного балансу країни
5. Класичні теорії міжнародної торгівлі: теорії абсолютних та порівняльних переваг.
6. Неокласичні теорії міжнародної торгівлі. Теорія Хекшера-Оліна
7. Новітні теорії міжнародної торгівлі (торгівля диференційованою продукцією, внутрішньогалузевої торгівлі, технологічного розриву, життєвого циклу продукту).
8. Міжнародна торговельна політика: фритредерство та протекціонізм. Загальна характеристика джерел, аргументів та інструментів політики протекціонізму.
9. Тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Мито та його різновиди. Економічні наслідки митних тарифів
10. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Економічні наслідки квотування імпорту.
11. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Економічні наслідки „добровільних експортних обмежень“.
12. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Економічні наслідки експортних та антиімпортних субсидій.

13. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі. ГАТТ. СОТ: функції та принципи діяльності. Економічні наслідки вступу України до СОТ.
14. Міжнародний рух підприємницького капіталу: передумови, форми, сучасні тенденції, соціально-економічні наслідки. Транснаціональні корпорації.
15. Міжнародний рух позичкового капіталу: джерела, форми, соціально-економічні наслідки.
16. Проблема зовнішньої заборгованості: показники зовнішнього боргу та механізми його скорочення. Причини утворення зовнішнього боргу України та його характеристики
17. Міжнародна міграція робочої сили: причини, форми, напрями, соціально-економічні наслідки. Трудова міграція з України
18. Міжнародна передача технологій: форми, економічні наслідки, міжнародне регулювання. Україна в системі міжнародної передачі технологій.
19. Еволюція світової валютної системи. Система „золотого стандарту“: базові принципи, курсоутворення, відновлення рівноваги платіжних балансів, переваги та недоліки
20. Розвиток регіональних валютних систем на прикладі ЄВС. Переваги та ризики монетарної інтеграції
21. Міжнародні валютно-фінансові інститути. Діяльність Міжнародного валютного фонду
22. Міжнародні валютно-фінансові інститути. Діяльність Групи Світового банку
23. Валюта та її види. Види та чинники валютного курсу. Валютна політика
24. Система фіксованих валютних курсів: сутність, переваги та недоліки. Адаптація платіжного балансу за фіксованих валютних курсів
25. Система гнучких валютних курсів: сутність, переваги та недоліки. Адаптація платіжного балансу за гнучких валютних курсів
26. Бреттон-Вудська валютна система: базові принципи, курсоутворення, відновлення рівноваги платіжних балансів, переваги та недоліки
27. Ямайська міжнародна валютна система: базові принципи, курсоутворення, відновлення рівноваги платіжних балансів, переваги та недоліки
28. Європейська валютна система: етапи становлення, базові принципи, переваги та ризики монетарної інтеграції.
29. Міжнародна економічна інтеграція: сутність, передумови, чинники, форми. Європейський Союз. Україна і ЄС.
30. Глобалізація як чинник розвитку світової економіки: сутність, форми прояву, переваги і ризики. Національні інтереси України у глобалізованому світі.

II. Основні поняття та категорії

1.	Абсолютна перевага	51.	Інтернаціоналізація
2.	Автаркія	52.	Інтраіндустріальна торгівля
3.	Адвалерне мито	53.	Квотування імпорту/ експорту
4.	Антидемпінгове мито	54.	Компенсаційне мито
5.	Баланс поточних операцій	55.	Комбіноване мито
6.	Баланс невидимих операцій	56.	Конвертованість валюти
7.	Валюта	57.	Ліцензування імпорту/ експорту
8.	Валютна інтервенція	58.	Мала відкрита економіка
9.	Валютне застереження	59.	Мито
10.	Валютна монополія	60.	Міграція робочої сили
11.	Валютні резерви	61.	Міжнародна економічна інтеграція
12.	Валютний демпінг	62.	Міжнародна економіка
13.	Валютний ризик	63.	Міжнародний валютний фонд
14.	Валютний кліринг	64.	Міжнародний поділ праці
15.	Валютний курс	65.	МБРР (Світовий банк)
16.	Валютний союз	66.	Митний союз
17.	Велика відкрита економіка	67.	Невидимий експорт/ імпорт
18.	Відкрита економіка	68.	Нерезидент
19.	Вільні економічні зони	69.	Офшорний бізнес
20.	Внутрішня субсидія	70.	Паритет купівельної спроможності
21.	ГАТТ	71.	Паризький клуб
22.	Генеральна торгівля	72.	Паушальні платежі
23.	Глобалізація	73.	Платіжний баланс
24.	Девальвація	74.	Плаваючий валютний курс
25.	Девізна політика	75.	Порівняльна перевага
26.	Дисконтна політика	76.	Портфельні інвестиції
27.	Диверсифікація валютних резервів	77.	Преференційне мито
28.	Демпінг	78.	Протекціонізм
29.	Дефолт	79.	Прямі інвестиції
30.	Добровільні експортні обмеження	80.	Ревальвація
31.	Економічна безпека	81.	Резидент
32.	Експортна квота (показник відкритості)	82.	Резервна валюта
33.	Експортна субсидія	83.	Рееміграція
34.	Економічний союз	84.	Реекспорт
35.	ЕКЮ	85.	Реімпорт
36.	Ембарго	86.	Реінвестиції
37.	Еміграція	87.	Режим найбільшого сприяння
38.	Ефективний митний тариф		
39.	Євро		
40.	Євровалюта		

41. Євродолари	88. Резервна валюта
42. ЄБРР (Європейський банк реконструкції та розвитку)	89. Роялті
43. Зона вільної торгівлі	90. Світова організація торгівлі (СОТ)
44. Золотомонетний стандарт	91. Світове господарство
45. Золотозливковий стандарт	92. Специфічне мито
46. Золотодевізний стандарт	93. Спеціальні права запозичення (SDR)
47. Зона вільного підприємництва	94. Спільний ринок
48. Імміграція	95. Тарифна квота
49. Імпортна квота (показник відкритості)	96. Тимчасова міграція
50. Інвестиційний клімат	97. Транснаціональна корпорація
	98. Фіксований валютний курс
	99. Франчайзинг
	100. Фритредерство

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Міжнародна економіка: навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 384 с.
2. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / С. В. Сіденко та ін. К. : НАУ, 2015. 468 с.
3. Міжнародні економічні відносини : підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.
4. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях : підруч. К. : Центр учбової літератури, 2017. 228 с.
5. Міжнародні економічні відносини : підручник / А. А. Мазаракі та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.

Додаткова література

6. Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б. Міжнародні економічні відносини : навч. посібник. К. : Знання, 2004. 406 с.
7. Міжнародна економіка : навчальний посібник / Козак Ю. Г. та ін.; Вид 2-ге, перероб. та доп. Київ : ЦНЛ, 2004. 672 с.
8. Міжнародна економіка : підручник / За ред. проф. В. М. Тарасевича. К. : ЦНЛ, 2006. 224 с.

9. Міжнародна економіка : підручник, вид. 3-тє, перероб. і доп. / За ред. А. П. Румянцева. К. : Знання, 2006. 476 с.
10. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : практикум / В. В.Козик, А. А.Панкова, О. Ю.Григор'єва. К. : Вікар, 2003. 368 с.

Інтернет-ресурси

11. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
- 12.Офіційна Інтернет-сторінка Верховної Ради України <http://www.portal.rada.gov.ua>
13. Офіційна Інтернет-сторінка Кабінету міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
14. Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
15. Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
16. Офіційна Інтернет-сторінка Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
17. Офіційна Інтернет-сторінка Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
18. Офіційна Інтернет-сторінка Програми розвитку ООН <http://www.undp.org>
19. Офіційна Інтернет-сторінка Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
20. Офіційна Інтернет-сторінка Світової організації торгівлі. URL: <http://www.wto.org>